

PRITARTA

Šiaulių miesto savivaldybės
mero 2025 m. liepos 22 d.
potvarkiu Nr. 1078

PATVIRTINTA

Šiaulių lopšelio-darželio „Žiogelis“
direktoriaus 2025 m. liepos 29 d.
įsakymu Nr. V-70

ŠIAULIŲ LOPŠELIS-DARŽELIS „ŽIOGELIS“

IKIMOKYKLINIO UGDYMO(SI) PROGRAMA

AUGU SVEIKAS!

2007 METAIS PROGRAMAŲ RENGĖ:

Otilija Jurienė, Asta Kerienė, Rūta Krivickienė, Vida Gazbeinienė, Jolanta Račkauskienė, Rasa Pranckūnienė, Sigita Saviščevienė, Natalja Staražinskienė, Renata Žaromskienė.

PROGRAMAŲ TOBULINO:

2010 metai - Rūta Krivickienė, Jolanta Pažarauskienė, Sigita Saviščevienė, Renata Žaromskienė, Ona Kolčanovienė, Jadvyga Gajauskienė;

2012 metai - Asta Kerienė, Sigita Saviščevienė, Natalja Staražinskienė, Stefa Tarailienė, Lina Račė, Vanda Žymantienė;

2016 metai - Ingrida Jočienė, Raimonda Aušbikavičienė, Gita Gorodničenko, Valentina Aužbikavičė, Renata Žaromskienė;

2018 metai – Natalja Staražinskienė, Raimonda Aušbikavičienė, Rūta Stonienė, Rūta Krivickienė, Justina Jurevičiūtė, Renata Žaromskienė.

2025 metai – Rūta Krivickienė, Jolanta Račkauskienė, Jurgita Elzbutienė, Roberta Tamošauskienė, Rima Vernienė, Audronė Karulaitienė, Renata Žaromskienė.

SIŪLYMUS TEIKĖ: lopšelio-darželio bendruomenė.

TURINYS

1. BENDROSIOS NUOSTATOS	4
2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO(SI) PRINCIPAI	10
3. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI	12
4. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS:	15
4.1. Ugdymo(si) sritis „Mūsų sveikata ir gerovė“	19
4.2. Ugdymo(si) sritis „Aš ir bendruomenė“	21
4.3. Ugdymo(si) sritis „Aš kalbų pasaulyje“	23
4.4. Ugdymo(si) sritis „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“	25
4.5. Ugdymo(si) sritis „Kuriu ir išreiškiu“	28
5. VAIKŲ UGDYMO(SI) PAŽANGA, UGDYMO(SI) TĖSTINUMAS	31
LITERATŪRA	34
PRIEDAI:	
I priedas. Idėjos ugdymo(si) proceso organizavimui.	
II priedas. Judrieji žaidimai lauke.	
II priedas. Fizinio aktyvumo pratybų metinis planas.	

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo paslaugų teikėjas

Šiaulių lopšelis–darželis „Žiogelis“ – viešas juridinis asmuo, nesiekianti pelno Šiaulių miesto savivaldybės švietimo institucija.

Teisinė forma: bendrosios paskirties Šiaulių miesto savivaldybės ikimokyklinio ugdymo biudžetinė įstaiga.

Grupė: neformaliojo švietimo mokykla.

Tipas: lopšelis-darželis.

Adresas: Dainų g. 11, 78333 Šiauliai

Telefonas: +370 41 55 30 42, +370 650 21170

Elektroninis paštas: sldziogelis@darzelis.lt

Interneto svetainės adresas: www.darzelis.lt

Požiūris į vaiką

Siekiant kokybiško, visuminio, visuomenės ir vaiko poreikius atliepiančio ugdymo(si), svarbus yra psichologinis vaiko asmenybės bei raidos suvokimas. Įstaigoje vadovaujama **Kognityvinės raidos teorijos idėjomis**, jog vaikas geriausiai atsiskleidžia praktiškai veikdamas; **Pažinimo plėtotės teorija**, **Sociokultūrinė pažinimo vystymosi teorija** bei **Psichosocialinės raidos teorija**. Šių teorijų esminės nuostatos įpareigoja mokytojus objektyviai vertinti kiekvieno vaiko asmenybę ir jos daromą pažangą, planuoti ugdymo(si) procesą atsižvelgiant į vaikų mąstymo, veikimo, patirties ir žinių kaupimo specifiškumą atskirais amžiaus tarpsniais.

Atsižvelgiant į Šiaulių lopšelio-darželio „Žiogelis“ ugdymo(si) kryptį – sveikatos stiprinimas – taip pat vadovaujama **holistine sveikatos samprata** ir į ugdymo(si) turinį integruojama sveikatos stiprinimo programa „Mes galim!“ bei fizinio aktyvumo skatinimo planas.

Aktyvus šių žinių taikymas praktikoje lemia pasitikinčios savimi, atsakingos, iniciatyvios, kūrybingos asmenybės ugdymą(si), sėkmingą socializaciją ir įtrauktį, konstruktyvų gyvenimiškų situacijų valdymą, sprendimą bei sveikos gyvensenos pagrindus.

Ugdymą(si) grindžiančios vertybės

Šiaulių lopšelio-darželio „Žiogelis“ vertybės atliepia esmines Universalaus dizaino mokymuisi (toliau UDM) prieigos nuostatas, todėl vaikų ugdymas(is) grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

1. **Vaiko orumas** – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo,

unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;

2. **Vaiko gerovė** – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka;

3. **Saviraiškos laisvė** – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;

4. **Lygiavertis dalyvavimas** – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;

5. **Lygiateisiškumas ir teisingumas** – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų;

6. **Pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei** – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus;

7. **Bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas** – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;

8. **Kultūrinis tapatumas** – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

Vaikų poreikiai

Lopšelių – darželių „Žiogelis“ lanko vaikai nuo 1 iki 6 metų amžiaus. Įstaigoje veikia ankstyvojo ir ikimokyklinio ugdymosi grupės. Vaikas ir jo poreikiai – svarbiausi įstaigoje.

Išskiriami bendrieji vaikų poreikiai, kuriais vadovaujantis organizuojamas ugdymas(is) lopšelyje – darželyje:

✓ **žaidimo poreikis** – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė;

✓ **saugumo poreikis** – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam,

tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia;

✓ **draugysčių poreikis** – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų;

✓ **komunikavimo poreikis** – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis;

✓ **pažinimo džiaugsmo poreikis** – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti;

✓ **kūrybinės saviraiškos poreikis** – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas.

Tačiau siekiant bendruomenės poreikius atliepiančio, modernaus ugdymo(si), būtina atsižvelgti ir į tuos vaikų ugdymo(si) poreikius, kuriuos sąlygoja išoriniai veiksniai ir įstaigos kontingento specifika:

1 lentelė

Lopšelio-darželio „Žiogelis“ ugdytinių poreikiai

Veiksniai	Vaikų poreikiai
Ugdytinių sveikatos (fizinės, emocinės) būklės blogėjimas.	Sveikos gyvensenos įgūdžių ir nuostatų formavimas, korekcinė, profilaktinė, prevencinė programų ir priemonių realizavimas, pagalba vaikui ir šeimai teikimas.
Daugėja socialinės rizikos šeimų.	Pagalba ir parama šeimai (tėvų švietimas), emociškai saugios aplinkos kūrimas, smurto ir patyčių prevencija, vaikų užimtumo gerinimas, ugdymo(si) turinio personalizavimas.
Kalbos ir komunikacijos sutrikimų daugėjimas.	Pagalba ir parama šeimai, vaikui; socializacijos procesų intensyvinimas, specialistų teikiančių pagalbą vaikui bendradarbiavimas.

Savitai besiuogdantys vaikai integruojami į bendrojo ugdymo(si) grupes. Ugdymo(si) turinys, numatytas šioje programoje, jiems personalizuojamas, lanksčiai diferencijuojamas vadovaujantis įstaigos Vaiko gerovės komisijos, Šiaulių miesto Pedagoginės psichologinės ar Ankstyvosios reabilitacijos tarnybų rekomendacijomis. Gabiems vaikams kuriamos iššūkio situacijos. Kiekvienam vaikui sudaromos galimybės reikšti savo nuomonę, rinktis veiklą pagal poreikius, pomėgius ir gebėjimus, lavėti tiek, kiek kiekvienas turi prigimtinių galių - skatinamas vaiko savarankiškumas tose srityse, kur

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

gebėjimai geriau susiformavę ir teikiama didesnė pagalba mažiau išlavėjusių gebėjimų ugdymui(si).

Rengiant ir tobulinant ikimokyklinio ugdymo(si) programą, vaikų tėvai išreiškė nuomonę, išsakė lūkesčius anketinės apklausos metu. Ugdytinių tėvus (92%) tenkina įstaigos pasirinkta ugdymosi kryptis – sveikatos stiprinimas. Beveik visi (97%) tėvai palankiai vertina sveikatos stiprinimo ugdymo(si) kokybę. Daugelis apklausoje dalyvavusių tėvų (96%) mano, jog ikimokyklinio ugdymosi programa „Augu sveikas“ įgalina įstaigos bendruomenę teikti kokybiškas ugdymo(si) paslaugas ir užtikrinti kiekvieno vaiko individualią ūgtį.

Ugdytinių tėvai taip pat identifikavo svarbiausius vaikų gebėjimus, kurių ugdymui(si) lopšelio-darželio „Žiogelis“ bendruomenė turėtų skirti daugiausiai dėmesio:

- ✓ sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingi įgūdžiai;
- ✓ pomėgis aktyviai judėti ir leisti laiką;
- ✓ smalsumas, domėjimasis viskuo, kas vyksta, stebėjimas, bandymas, gebėjimas samprotauti;
- ✓ mokymosi motyvacija ir mokėjimas džiaugtis tuo, ką išmokai;
- ✓ gebėjimas geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais ir bendraamžiais;
- ✓ skaitmeninio ugdymo(si) turinio tikslingas ir atsakingas diegimas;
- ✓ savaiminė, savarankiška ir patirtinė veikla įstaigoje ir už jos ribų.

Atsižvelgiant į vietos bendruomenės poreikius, išplėtotas bendradarbiavimas su greta esančiomis ugdymo(si) įstaigomis („Saulės“ pradinė mokykla, „Romuvos“ progimnazija, mikrorajono lopšeliais – darželiais), laisvalaikio ir pramogų parku „Beržynėlis“, mikrorajono bibliotekomis, bažnyčia ir kt. Kartu organizuojamos įvairios akcijos, talkos, šventės, edukacijos, minėjimai ir t.t.

Regiono ypatumai

Darželis įsikūręs pietinėje miesto dalyje, Dainų mikrorajone, gražioje vietoje šalia bažnyčios, pramogų ir poilsio parko „Beržynėlis“, „Saulės“ pradinės, „Romuvos“ progimnazijos. Čia ramu, nėra pramonės objektų, daug erdvės bei natūralios gamtinės aplinkos. Todėl vaikai gali saugiai ir sveikai augti, bręsti, žaisti, dalyvauti renginiuose, skatinančiuose sveiką gyvenseną.

Mokyklos savitumas

Lopšelyje-darželyje ugdytiniai turi atskirus miegamuosius, žaidimų kambarius, sporto bei muzikos sales, biblioteką, STEAM erdvę ir baseiną.

Lauke vaikų pažintiniams ir judėjimo poreikiams tenkinti įsteigta „Žalioji sala“ (daržas) ir modernūs įrengimai. Atsižvelgiant į tėvų poreikius, įstaigoje organizuojamas įvairiapusis papildomas vaikų ugdymas(is).

Jau daugiau nei du dešimtmečius Šiaulių lopšelio-darželio „Žiogelis“ bendruomenė sėkmingai įgyvendina sveikatos stiprinimo ugdymo(si) kryptį bei priklauso Lietuvos Sveikatą stiprinančių mokyklų bei Aktyvių mokyklų tinklams. Todėl kiekvieno vaiko lankančio įstaigą gyvenimo patirtis praplečiama sveikos gyvensenos vertybinėmis nuostatomis, gebėjimais ir žiniomis. Į vaikų ugdymo(si) procesą integruojama sveikatos stiprinimo programa „Mes galim!“ ir fizinio aktyvumo skatinimo planas. Stiprinant vaikų fizinę ir psichinę sveikatą išplėtota tinklaveika su RIUKKPA (Respublikinė ikimokyklinio ugdymo kūno kultūros mokytojų asociacija), Šiaulių valstybine kolegija, VUŠA (Vilniaus universiteto Šiaulių akademija, VšĮ „Vaiko labui“, Šiaulių teniso ir futbolo akademijomis ir kt.

Šiaulių lopšelio-darželio „Žiogelis“ bendruomenė siekia, kad įstaigą lankantys vaikai augtų laimingi, saugūs, sveiki ir aktyvūs. Tai atsispindi lopšelio – darželio vizijoje:

„ČIA VAIKYSTĖ LAIMINGA, SAUGI, SVEIKA IR AKTYVI“

Vaikas darželyje priimamas kaip išskirtinis, savitas, unikalus ir lygiavertis ugdymo(si) partneris, pasižymintis individualiais gebėjimais, savitu pasaulio suvokimu ir ugdymo(si) būdu. Jam sudarytos sąlygos augti, tobulėti, išreikšti save ugdymo(si) turinį grindžiant kontekstinio ugdymo(si) principais. Lopšelio–darželio pedagogai siekia ugdymo(si) kokybės, bendradarbiavimo bei pagalbos šeimai.

Įstaigos mokytojai - profesionalai, gebantys organizuoti ugdymo(si) procesą, atsižvelgiant į individualius vaikų poreikius ir galias, kontekstą, skirti dėmesį kiekvienam vaikui. Mokytojai geba priimti pokyčius, ieškoti naujų formų ir metodų ugdymo(si) kokybei gerinti.

Vaikų ugdymo(si) kokybę lemia lopšelyje-darželyje „Žiogelis“ dirbančių specialistų įvairovė: fizinio ir meninio ugdymo mokytojai, logopedas, socialinis pedagogas, kineziterapeutas, plaukimo instruktorius, mokinio padėjėjai. Jų dėka vaikai turi galimybę sportuoti, dainuoti, lankyti korekcines laikysenos bei plokščiapėdystės mankštas, logopedines pratybas, baseiną, dalyvauti įdomiose socialinio pedagogo inicijuotose veiklose.

Įstaigoje dirbantys mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai aktyvūs, iniciatyvūs, todėl kiekvienais metais vaikų ugdymą(si) pajvairina projektine veikla. Tai ne tik grupių, įstaigos ar miesto projektai, tačiau ir respublikiniai bei tarptautiniai projektai. Jie skatina mokytojų mokymą(si), nuolatinį įstaigos veiklos tobulėjimą bei plečia vaikų akiratį naujomis, prasmingomis patirtimis. Darželio bendruomenė nuolat besimokanti, tobulinanti profesinę, asmeninę kompetencijas. Mokytojai skleidžia gerąją darbo patirtį mieste, respublikoje nuolat organizuodami įvairius renginius, seminarus, konferencijas.

Įstaigoje aktyviai diegiamas skaitmeninis ugdymo(si) turinys: pritaikomos edukacinės aplinkos, tobulinama mokytojų kvalifikacija, skaitmeninės technologijos ir programos aktyviai naudojamos kasdieniniame vaikų ugdyme.

2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO SI PRINCIPAI

Atsižvelgiant į vaiko asmenybės ir jo ugdymosi sampratą, išreikštą per raidos teorijas, modernios edukacijos rekomendacijas, lopšelio-darželio „Žiogelis“ programos ugdymo(si) turinys ir jo įgyvendinimas grindžiami šiais prioretizuotais pagal įstaigos ugdymo(si) kryptį ir bendruomenės poreikius principais:

Žaismės principas

Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla.

Įtraukties principas

Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę.

Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas

Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos.

Kontekstualumo principas

Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo.

Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas

Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus.

Šeimos ir mokyklos partnerystės principas

Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

Sociokultūrinio kryptingumo principas

Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei.

Integralumo principas

Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų

Reflektyvaus ugdymo(si) principas

veiklos integralumas.

Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvarsto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).

Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas

Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną čia ir dabar momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui.

Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas

Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si).

3. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO SI REZULTATAI

Tikslas

Atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis

Uždaviniai

✓ Atliepti kiekvieno vaiko ugdymosi poreikius, kylančius iš asmenybės raidos tarpsnio, individualių raidos ypatumų, prigimtinių gebėjimų visumos ir socialkultūrinės aplinkos.

✓ Ugdyti besirūpinantį savo fizine ir emocine sveikata vaiką, besidomintį ir išbandantį įvairius sveikatos stiprinimo būdus, atsakingu elgesiu užtikrinantį savo ir kitų gerovę.

✓ Ugdyti aktyvų, žingeidų, pasitikintį savimi ir aplinkiniais vaiką, drauge su vaikais kuriant ugdymui(si) pritaikytus, saugius, įtraukius, lanksčius, prieinamus ir mokymąsi stimuliuojančius ugdymo(si) kontekstus savo fizinių, intelektinių galių, pomėgių, polinkių tyrinėjimui, pažinimui ir jų auginimui.

✓ Ugdyti pagarbų, tolerantišką, atvirą įvairovei, natūraliai priimančią prigimtinius ir kultūrinius skirtumus vaiką, kuriant mokymo(si) vieniems iš kitų kultūrą.

✓ Taikyti judraus patirtinio mokymo(si) metodus ir kontekstus organizuojant ugdymą(si), pripažįstant žaidimą ir kasdienį vaiko gyvenimą grupėje kaip neatsiejamą ugdymo(si) dalį, derinant spontanišką vaiko ir kryptingą mokytojo organizuotą veiklą.

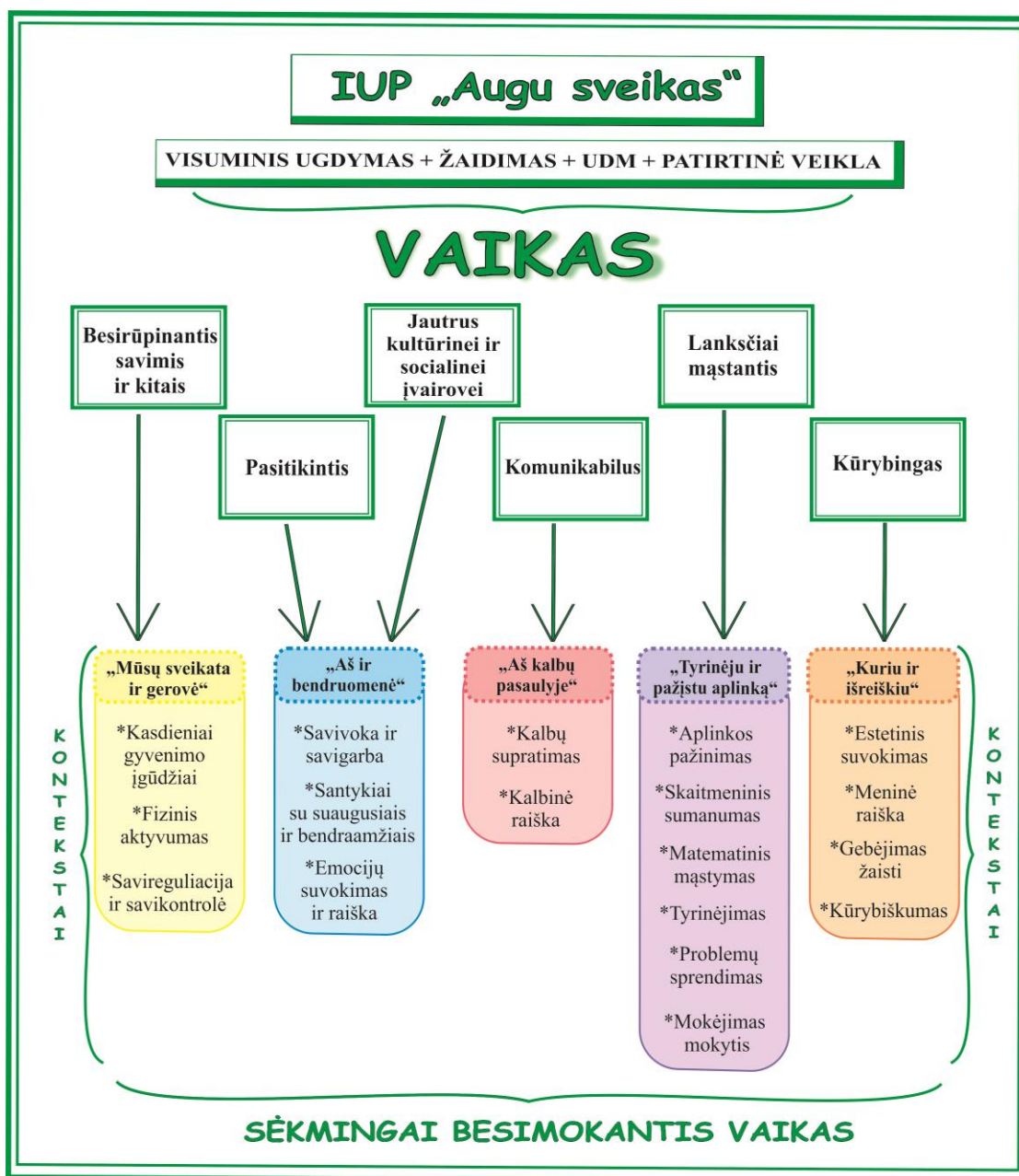
✓ Sudaryti sąlygas vaiko komunikaciniam, socialiniam, pažintiniam vystymuisi, praturtinat vaikų tarpusavio santykių, ryšių, bendravimo su aplinkiniais, rūpinimosi savimi patirtį ir įgūdžius, suformuojant būtinus įgūdžius tolimesniam ugdymui(si) priešmokyklinio ugdymo grupėje.

✓ Sudaryti sąlygas vaikams patirti mokymo(si) sėkmę, suteikiant galimybes skirtingais būdais pademonstruoti pasiekimus bei daromą pažangą, juos sistemingai fiksuojant, dokumentuojant, analizuojant, vertinant ir aptariant su tėvais(globėjais) ir kitais su vaiko ugdymu susijusiais asmenimis.

Ugdymo(si) rezultatai

Mokykloje siekiama, kad vaikas taptų pasitikintis, besirūpinantis savimi ir kitais, jautrus kultūrinei ir socialinei įvairovei, komunikabilus, lanksčiai mąstantis, kūrybingas, sėkmingai besimokantis.

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymo(si) procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Ugdymo(si) pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių, kurių visuma laiduoja optimalią visų vaiko potencinių galių ūgtį. Programoje vaikų ugdymo(si) rezultatus nusako konceptualus ugdymo(si) modelis:

1 pav. Šiaulių lopšelio-darželio „Žiogelis“ ugdymo(si) organizavimo modelis

Rezultatai:

Užtikrintas vaikų **ugdymo(si) nuoseklumas** – visų amžiaus tarpsnių vaikų ugdymo(si) pažanga ir pasiekimai atitinka jų individualius poreikius. Užtikrinta **optimali** vaikų potencialių **galių ūgtis** - darnus 18 pasiekimų sričių plėtojimas (vertybinės nuostatos, žinios, supratimas ir gebėjimai) visose penkiose ugdymo(si) srityse: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“ bei „Kuriu ir išreiškiu“.

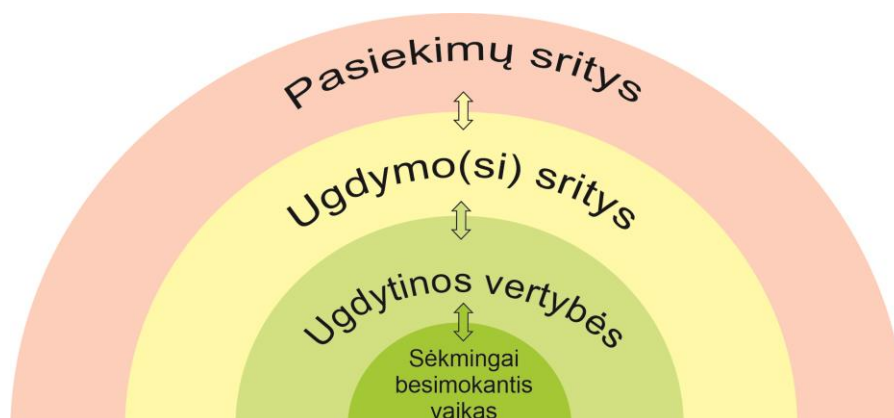
Užtikrintas vaikų **ugdymo(si) tęstinumas** - sklandus perėjimas į priešmokyklinį ugdymą(si) - iki 6-rių metų įgyti esminiai gebėjimai, vertybinės nuostatos, žinios ir supratimas sudaro pamatą sėkmingai kompetencijų – komunikavimo, kultūrinės, kūrybiškumo, pažinimo, skaitmeninės, socialinės, emocinės ir sveikos gyvensenos - plėtotei priešmokykliniame amžiuje.

4. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Ugdymo(si) sričių turinys

Ugdymo(si) turinys ikimokyklinio ugdymo(si) programoje apibrėžiamas kaip turinio, metodų ir priemonių visuma. Ugdymo(si) turinys orientuotas į ikimokyklinio amžiaus vaikų poreikius, interesus, polinkius. Akcentuojamas vaiko savitumas, jo raidos dėsningumai, kurie reikalauja individualaus požiūrio į vaiką. Ugdymo(si) turinys lanksčiai pritaikomas kiekvieno vaiko ugdymo(si) poreikiams ir individualioms galioms, užtikrinant jo aktyvų dalyvavimą ugdymo(si) procese. Ikimokyklinio ugdymo(si) turinys sudarytas remiantis visuminio, integralaus ugdymo nuostatomis. Visos ugdymo(si) sritys integraliai jungiasi viena su kita.

Ugdymo(si) turinys skleidžiamas šiuo principu:

2 pav. Ugdymo(si) turinio sandara

Ugdymo(si) tikslas – sėkmingai besimokantis vaikas. Tai užtikrina ugdytinios vertybės (ikimokyklinio ugdymo siekiniai), kurios realizuojamos per ugdymo(si) sritis apimančias 18 pasiekimo sričių.

Ikimokyklinio ugdymo(si) programos „Augu sveikas!“ turinyje numatytos ugdymo(si) sritys su esminiais vaiko pasiekimais, t.y. kokias vertybines nuostatas, gebėjimus, žinias ir patirtį įgis vaikas pagal savo amžių. Ugdymo(si) turinyje vaikų pasiekimai skiriami į dvi grupes pagal amžių: nuo 0 iki 3 metų ir nuo 4 iki 6 metų. Pateikiami 3 ir 6 žingsnelių esminiai pasiekimai.

Programos prieduose pateikiami atskiroms ugdymo(si) sritims rekomenduotini probleminiai klausimai, projektinė veikla bei stebėjimai. Taip pat pateikiami judrieji žaidimai skirti vaikų veiklos organizavimui lauke bei

fizinio aktyvumo pratybų metinis planas.

Ugdymo(si) turinys įgyvendinamas per visą vaiko buvimo įstaigoje laiką: jam valgant, žaidžiant, ruošiantis ilsėtis, eiti į lauką, bendraujant, dalyvaujant mokytojų organizuotoje, inicijuotoje ir spontaniškoje vaikų veikloje.

Ugdymo(si) proceso organizavimo pagrindas

Šiaulių lopšelyje-darželyje „Žiogelis“ ikimokyklinio ugdymo(si) proceso organizavimas remiasi:

- ✓ **Visuminiu ugdymu(si)**, kuris yra pagrindinė ikimokyklinio ugdymo(si) kryptis, lemianti vaikų emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos, kūrybos potencialių galių harmoningą plėtojimąsi.
- ✓ **Universaliu dizainu mokymui(si)**, kuris laiduoja kiekvieno vaiko įtraukaus ugdymo(si) sėkmę.
- ✓ **Vaiko žaidimu**, kuris yra paties vaiko kuriama ir valdoma veikla, kuomet sutelkiamos visos jau įgytos ir plėtojamąs galios.
- ✓ **Patirtine veikla**, kuri skatina vaiko ugdymą(si) darant, veikiant: pajaučiant, stebint, tyrinėjant, eksperimentuojant, modeliuojant, kuriant, komunikuojant, reflektuojant savo patirtis ir atradimus.

Pedagoginės strategijos

Dominuojanti veikla - **žaidimas** (spontaniškas, individualus, poroje, grupėje, inicijuotas suaugusiojo ar bendraamžių) atsižvelgiant į vaiko galias, pomėgius ir poreikius.

Ugdymasis kuriant ir keičiant aplinką, kontekstus. Įrengiamos vaiko veiklai patogios erdvės, parenkamos ugdymą(si), kūrybiškumą, eksperimentavimą, saviraišką skatinančios priemonės, žaislai, informacijos gavimo šaltiniai, simboliai, užrašai, ženklai ir kt. Aplinka ir kontekstai keičiami pagal vaikų sumanymus ir norus.

Kūrybinė mokytojo - vaiko sąveika. Mokytojas įtraukia vaikus į veiklą gera idėja, tema, probleminiu klausimu, įdomia informacija, netikėtomis medžiagomis ir kt. Nuolat bendrauja su vaikais, pastebi jų interesus, norus gebėjimų lygį, pateikia patarimų, informacijos, praturtina vaikų patirtį, siekia vaiko kūrybos, interpretacijos, atradimų, bandymų.

Kontekstinis/situacinis - spontaniškas ugdymas(is). Mokytojas keičia numatytą veiklą pagal iškilusią vaiko idėją, problemą, sumanymą. Pritaria vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi, emociškai palaiko, išplėtoja vaiko inicijuotus pokalbius, žaidimus, reaguoja į vaiko klausimus.

Ugdymo(si) organizavimo formos

Patirtinis ugdymas(is). Tai ugdymas(is) veikiant, kai vaikai kuria savo žinojimą, įgauna įgūdžių, ugdo(si) gebėjimus ir vertybes iš tiesioginės savo, o kartais ir kitų patirties.

Lopšelyje–darželyje „Žiogelis“ ugdymas(is) grindžiamas humanistinio ugdymo(si) idėjomis ir principais. Tai mokytojams, švietimo pagalbos specialistams leidžia laisvai, lanksčiai rinktis ugdytiniams priimtinus, aktualius, optimaliausią poveikį teikiančius pedagoginės veiklos metodus. Modernios edukacijos tendencijos mokytojų veikoje išryškina šias metodų grupes:

✓ **kritinio mąstymo metodai** (galimybė laisvai reikšti mintis; nuomonių įvairovė; aktyvus kiekvieno nario dalyvavimas; nebijojimas rizikuoti, pagarba kitokiai nuomonei);

✓ **probleminiai – projektiniai ugdymo(si) metodai** (vaikui sudaromos sąlygos pačiam stebėti, tyrinėti, eksperimentuoti, atrasti, pažinti);

✓ **aktyvieji ugdymo(si) metodai** (skatina vaiko ugdymosi motyvaciją, moko atrasti savitus ugdymosi būdus, atskleidžia pažinimo džiaugsmą).

Šiaulių lopšelyje-darželyje „Žiogelis“ taikomos prasmingos ir įvairios vaikų raidą ir ugdymo(si) būdus atitinkančios ugdymo(si) organizavimo formos: STEAM veiklos, projektai, skaitymo valandėlės, IKT dirbtuvės, kodavimo pradmenys, pažintinės išvykos, patirtinis ugdymas(is) žaliosiose edukacinėse erdvėse, tyrinėjimų laboratorijose, kūrybinėse dirbtuvėse, atradimų stotelėse, pažinimo salose.

Ugdymo(si) procese naudojamos informacinės technologijos žadina vaiko motyvaciją mokytis, patirti, atrasti, plečia mąstymo galimybes. Vaikai tyrinėja ir atranda įvairias technologijų panaudojimo galimybes, įgytą patirtį panaudoja kituose žaidimuose.

Vaikų ugdymo(si) kontekstai

Įstaigos aplinkoje kuriami vaikų emocinį ir fizinį saugumą užtikrinantys ugdymo(si) kontekstai, kurių bendrakūrėjai yra vaikai. Įstaigos vidaus ir lauko erdvėse, atsižvelgiant į ugdymo(si) aplinkas, kuriami aktualūs ugdymo(si) kontekstai: universalaus dizaino mokymuisi, žaismės, judraus patirtinio ugdymo(si), kultūrinių dialogų, kalbų įvairovės, tyrinėjimo ir gilaus mokymo(si), realių ir virtualių aplinkų, kūrybinių dialogų.

Vaikams sudaromos galimybės pasirinkti veiklą, medžiagas, priemones, veikimo vietas, laiką, veikti vienam ar bendradarbiaujant, skirtingais būdais

pristatyti veiklos rezultatus. Įstaigoje palaikomos vaiko iniciatyvos, spontaniškos veiklos, mokytojui stebint vaiką, praturtinant mąstymą. kūrybinį ir praktinį patyrimą, dialoginį veikimą.

Mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai stebi, kuo vaikai domisi, ką geba, ir pritaiko kontekstą plėtoti pastebėtus vaikų interesus ir gebėjimus, numato galimas vaikų veiklos kliūtis ir parenka priemones ir būdus, kurie gali padėti vaikams lengviau įsitraukti, bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, atlikti veiklą ir mokytis.

Ugdymo(si) kontekstuose, būdami vaikų elgesio ir veiklos modeliu, mokytojai pagal situaciją lanksčiai keičia savo vaidmenis, tapdami vaiko padėjėjais, tyrinėtojais, kūrėjais, besimokančiais.

Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima

Šeimos ir įstaigos bendradarbiavimas grindžiamas abipuse pagarba, pasitikėjimu, lygiaverte dialogine ir praktine partneryste, tariantis, konsultuojantis šeimoms ir mokyklos darbuotojams pagal jų atsakomybės ribas. Kuriamos lanksčios sąlygos sklandžiai vaikų ir šeimos adaptacijai, susitariama dėl ugdymo(si) mokykloje ir šeimoje dermės, atsižvelgiant į vaiko gerovei aktualius šeimų poreikius ir kultūrą.

Bendradarbiavimo su šeima formos:

- ✓ Tėvų (globėjų) dalyvavimas projektinėje veikloje, šventėse, sporto renginiuose, atvirų durų dienose;
- ✓ Tėvų (globėjų) dalyvavimas vertinant ir aptariant vaikų pasiekimus, pažangą;
- ✓ Tėvų (globėjų) dalyvavimas lopšelio-darželio savivaldoje;
- ✓ Tėvų (globėjų) ir vaikų meninių darbų parodų organizavimas;
- ✓ Grupės ir bendrų tėvų (globėjų) susirinkimų organizavimas;
- ✓ Tėvų (globėjų) apklausų įvairiais vaiko ugdymo(si) organizavimo klausimais vykdymas;
- ✓ Informacijos apie vaiką, įvairią lopšelio-darželio veiklą, sklaida (internetinė svetainė, elektroninis dienynas, lankstinukai);
- ✓ Bendrų vaikų ir tėvų (globėjų) edukacinių, pramoginių išvykų organizavimas;
- ✓ Tėvų švietimo ir konsultavimo renginiai (paskaitos, diskusijos).

Parama vaikų ugdymui(si), mokytojams ir

Įstaigoje veikia paramos vaikų ugdymui(si), mokytojams ir šeimoms sistema, vykdomas komandinio mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų (logopedo,

šeimoms

socialinio pedagogo, kineziterapeuto) darbas. Parama teikiama šiomis kryptimis:

- ✓ Mokytojai iš anksto numato galimas kliūtis konkrečioms vaikams dalyvauti veikloje, parinkdami vaikų ugdymo(si) poreikius atitinkančias priemones ir būdus, kad pašalintų atskirties tikimybę.
- ✓ Švietimo pagalbos specialistų pagalba vaikams orientuojama į fizinių funkcijų lavinimą, pažinimo bei mąstymo operacijų ir kalbos vystymą.
- ✓ Švietimo pagalbos specialistai teikia mokytojui pagalbą, kartu aptardami vaikų poreikius, ugdymo(si) galimybes ir planuodami ugdymo(si) aplinką ir procesą, kad vaikai nepatirtų dalyvavimo ir ugdymo(si) kliūčių.
- ✓ Mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai padeda tėvams (globėjams) suprasti vaiko ugdymo(si) poreikius, konsultuoja, bendradarbiauja, numatydami vaikui tinkamiausius ugdymo(si) būdus, užtikrinant vaiko ugdymo(si) tęstinumą šeimoje ir įstaigoje.
- ✓ Sprendžiant sudėtingus ugdymo(si) atvejus, įstaiga inicijuoja bendradarbiavimą su išorinėmis vaikų ugdymo, švietimo pagalbos teikimo institucijomis, centrais, nevyriausybinėmis organizacijomis, tarpininkauja šeimoms ir kitoms institucijoms sprendžiant vaikų teisių, ugdymo ir pagalbos vaikams klausimus.

4.1. UGDYMO(SI) SRITIS „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“

Ugdymo(si) kontekstai: universalaus dizaino mokymui(si), žaismės, judraus patirtinio ugdymo(si), tyrinėjimo ir gilaus mokymo(si).

Ugdymo(si) metodai: patirtinis ugdymas, pokalbiai, diskusijos apie jausmus, edukacinių filmų žiūrėjimas/aptarimas, knygelių vartymas, kūrybiniai bei imitaciniai žaidimai, savireguliaciją plėtojantys žaidimai, socialinių istorijų kūrimas, terapinių pasakų klausymas, aptarimas, emocijų vaizdavimas meninės raiškos priemonėmis, tyrinėjimai, eksperimentai, judrūs improvizaciniai žaidimai, judrūs žaidimai su taisyklėmis, imitaciniai, kūrybiniai žaidimai, dėliojimas, konstravimas, piešimas, karpymas, lipdymas, pilstymas, atsipalaidavimo, kvėpavimo, vaikų jogos pratimai, žygiai, bėgimai, personalizuotas ugdymas, projektinė veikla, metodinių rinkinių naudojimas, „lėtas ugdymas“.

PASIEKIMŲ SRITYS	UGDYMO(SI) GAIRĖS 1-3 M.	UGDYMO(SI) GAIRĖS 4-6 M.
<p>KASDIENIAI GYVENIMO ĮGŪDŽIAI</p> <p>Vertybinė nuostata. Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.</p> <p>Esminis gebėjimas. Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinis saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas ragauja įvairaus skonio ir konsistencijos maistą. Siekia savarankiškai valgyti, gerti iš puodelio. • Suaugusiojo padedamas vaikas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko. Pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. • Suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Padeda į vietą vieną kitą daiktą. Pradeda laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėse. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas įvardija kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, ir kelis, kuriuos vartoti reikėtų saikingai. • Dažniausiai savarankiškai naudojasi tualetu. Savarankiškai ar priminus plauna rankas, prausiasi veidą, čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Šiek tiek padedamas savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Sutvarko žaislus, su kuriais žaidė. • Pažįsta šviesoforo spalvas, žino, ką jos reiškia; pasako, kad kelią pereiti reikia kartu su suaugusiuoju. Stebint suaugusiajam, saugiai naudojasi veiklai skirtais aštriais daiktais. Žino, į ką kreiptis pagalbos ištikus nelaimei. • Vaikas išvardija, ko reikia valgyti daugiau, o ko mažiau, kad augtų sveikas. • Savarankiškai ar priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių grupėje, kieme, išvykose. Paaiškina saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis, buitinais prietaisais, aštriais daiktais ir sveikatai pavojingomis medžiagomis taisykles. Paaiškina, kad jo kūnas priklauso tik jam, sako „stop“, „ne“ reaguodamas į jo privatumą pažeidžiantį elgesį. Paaiškina, kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimei. Žino pagalbos telefono numerį.

<p style="text-align: center;">FIZINIS AKTYVUMAS</p> <p>Vertybė nuostata. Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</p> <p>Esminis gebėjimas. Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tiksliai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas sėdi, šliaužia, ropoja pirmyn ir atgal, ko nors įsitvėręs pats atsistoja, stovi, eina laikydamasis ar savarankiškai. Tiksliai siekia daikto, jį pačiumpa ir laiko saujoje. • Vaikas pastovi ant vienos kojos. Tiksliai skirtingu ritmu eina, apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. Laikydamasis lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. • Veria ant virvutės dideles sagas, užsega lipdukais batus, ridena kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stovėdamas vaikas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, ilgiau išstovi ant vienos kojos. Eina ant pirštų galų, eina siaura linija, nesilaikydamas lipa laiptais aukštyne ir žemyn. Bėga, didindamas ir mažindamas tempą, šokinėja abiem ir ant vienos kojos. • Dažniausiai taisyklingai laiko rašiklį, gana tiksliai atlieka judesius plaštaka ir pirštais bei ranka. • Vaikas yra ištvermingas, bėga ilgesnius atstumus. Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu. Šoka į tolį, į aukštį. Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai. • Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius.
<p style="text-align: center;">SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ</p> <p>Vertybė nuostata. Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.</p> <p>Esminis gebėjimas. Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsivardinęs geba nusiraminti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas gerai jaučiasi įprastoje saugioje aplinkoje. Nusiramina prigludžiamas, kalbinamas, nešiojamas, klausydamas raminančio dainavimo. • Vaikas yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. • Pradeda laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, supykde, nuvydė. • Įprastose kasdienėse situacijose pradeda susilaikyti nuo impulsyvių veiksmų, galinčių išprovokuoti nesutarimus, pakenkti kitiems. • Primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. • Vaikas pats taiko įvairius nusiramimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. • Siekdamas tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas; vienas ir kartu su kitais ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. • Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi.

4.2. UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ IR BENDRUOMENĖ“

Ugdymo(si) kontekstai: universalaus dizaino mokymui(si), žaislams, tyrinėjimo ir gilaus mokymo(si) kontekstai, realių ir virtualių aplinkų.

Ugdymo(si) metodai: patirtinis ugdymas, stebėjimas, pokalbis, diskusija, pasakojimų skaitymas ir aptarimas, edukacinių filmukų žiūrėjimas ir aptarimas, įvairūs žaidimai (savireguliaciją plėtojantys, komandiniai, grupėse laikantis taisyklių, vaidmeniniai, stalo), dalyvavimas socialinėse, draugystės iniciatyvose, patirtinė veikla - tyrinėjimai, eksperimentai, projektinė veikla, metodinių rinkinių naudojimas, edukacinės išvykos, personalizuotas ugdymas.

PASIEKIMŲ SRITYS	UGDYMO(SI) GAIRĖS 1-3 M.	UGDYMO(SI) GAIRĖS 4-6 M.
<p>SAVIVOKA IR SAVIGARBA</p> <p>Vertybinė nuostata. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.</p> <p>Esminis gebėjimas. Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pradeda jausti savo kūną – apžiūrinėja, tyrinėja savo rankas, kojas, stebi jų judesius. • Šypsodamasis, guguodamas, gestikuluodamas reaguoja į savo vardą. • Vaikas eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. • Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas pavaizduoja ar pakomentuoja kai kurias fizines savo kūno savybes. Pastebi vieną kitą savo ir kitų vaikų išvaizdos panašumą ar skirtumą. Pradeda domėtis, kas yra kūno viduje. • Vaikas išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Dalinasi stebiniais apie vidinių kūno sistemų veiklos išorinius ženklus (iškvepiamas oras, širdies plakimas ir kt.). • Dalyvauja šeimos, grupės ir mokyklos bendruomenės veiklose. Prisideda prie šeimoje, grupėje ar mokykloje priimamų sprendimų. • Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, supranta, kad visi žmonės yra lygūs, pasako keletą šalių panašumų ir skirtumų. Domisi ir dažniausiai laikosi šeimos, grupės, mokyklos, vietinės bendruomenės vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.
<p>SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS IR BENDRAAMŽIAIS</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas atpažįsta ir džiaugiasi pamatęs juo besirūpinantį suaugusįjį, mėgsta apkabintis, įsitraukia į bendravimą, kasdienę rutiną ir žaidimus. Domisi kitais vaikais, mėgdžioja jų veido išraišką, veiksmus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų, rodo pasitikėjimą mokytojais ir jų padėjėjais. Kalbasi, įsitraukia į veiklą su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia yra mokytojas. • Įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytas bendras veiklas ir jas plėtoja, pats inicijuoja pokalbius ir bendras veiklas su

<p>bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais.</p> <p>Esminis gebėjimas. Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas drąsiai išbando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Ieško bendraamžių draugijos. • Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. 	<p>suaugusiuoju. Padedant mokytojui palaukia savo eilės, dalinasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Galiausiai vaikas stengiasi geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiais bei vaikais. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku. • Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima. Parodo supratimą ir pagarbą kitokiai išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai. • Supranta, kad gyvendamas grupėje turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Suvokia savo veiksmų akivaizdžias pasekmes sau, kitiems ir visai grupei.
<p>EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA</p> <p>Vertybinė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p> <p>Esminis gebėjimas. Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mimika, kūno judesiais ir garsais vaikas išreiškia džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį. Patiria išsiskyrimo su tėvais nerimą ir džiaugsmą jiems sugrįžus. Išreiškia nerimą, pamatęs nepažįstamą žmogų. • Atspindi suaugusiojo ar kito vaiko emocijų raišką. • Vaikas pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas pradeda suprasti, kad skirtingose situacijose jaučia skirtingas emocijas, jas pavadina, išreiškia mimika, balsu, judesiu, vaizdu. • Atpažįsta kitų emocijas ir jausmus pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus, jas atliepia, imituoja vaidmenų žaidimuose. • Vaikas apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. • Gana tiksliai iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas; pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti.

4.3. UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ KALBŲ PASAULYJE“

Ugdymo(si) kontekstai: kultūriniai ir kalbiniai, kūrybinių dialogų kontekstas, realių ir virtualių aplinkų, universalus dizaino mokymui(si), žaismės, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi.

Ugdymo(si) metodai: aplinkos garsų, garso įrašų, gyvo kalbėjimo, lėto skaitymo, pasakojamo teksto klausymas, pokalbiai, diskusijos, įgytos patirties reflektavimas, edukacinių filmų žiūrėjimas/aptarimas, kūrybiniai bei imitaciniai žaidimai, pasakojimų, istorijų kūrimas, režisūriniai, siužetiniai vaidmeniniai, žodiniai žaidimai, knygelių vartymas, ženklų, simbolių kopijavimas, dėliojimas ant įvairių paviršių, pasakų, istorijų iliustravimas meninės raiškos priemonėmis, tyrinėjimai, eksperimentai, imitaciniai, kūrybiniai žaidimai, projektinė veikla, metodinių rinkinių naudojimas, edukacinės išvykos, personalizuotas ugdymas.

PASIEKIMŲ SRITYS	UGDYMO(SI) GAIRĖS 1-3 M.	UGDYMO(SI) GAIRĖS 4-6 M.
<p>KALBŲ SUPRATIMAS</p> <p>Vertybinė nuostata. Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausti ir suprasti kitą.</p> <p>Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas reaguoja į žodinį ir nežodinį bendravimą, dalyvauja abipusėje sąveikoje, atpažįsta ir reaguoja į aplinkoje pasikartojančius garsus, ritmus, judesius, vaizdus. • Vaikas trumpam susikaupia klausydamas suaugusiojo ar kitų vaikų; supranta ir reaguoja į dažnai vartojamus veiksmy ir ypatybių pavadinimus; greitai mokosi naujų žodžių. • Varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas išklauso, supranta ir reaguoja į tai, ką jam sako, aiškina suaugusysis ar vaikas; supranta ir reaguoja į kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus; atpažįsta, kai kalbama ne gimtąja kalba. • Klausosi tiesiogiai atliekamų ir įrašytų, skaitomų, pasakojamų, deklamuojamų ir dainuojamų kūrinių, įvairaus stiliaus ir turinio tekstų. • Vaikas klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzimus, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. • Suaugusiojo skaitomą tekstą knygoje vaikas seka akimis ar pirštu iš kairės į dešinę; supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.
<p>KALBINĖ RAIŠKA</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas aktyviai bendrauja garsais, gestais, mimika išreiškdamas savo emocijas ir poreikius. • Vaikai 2–3 žodžių vientisiniais sakiniais 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas 3–5 žodžių vientisiniais sakiniais kalba pats sau ir kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, kreipiasi, tariasi, laikydamasis elementarių kalbinio bendravimo normų; kalba ir pasakoja apie tai, ką jaučia ir jautė, veikia ir veikė;

<p>priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.</p> <p>Esminis gebėjimas. Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.</p>	<p>kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius; inicijuoja pokalbius, kreipdamasis į suaugusįjį ar vaiką, atsako į paprastus klausimus; vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes; taisyklingai vartoja kai kurias gramatines formas.</p>	<p>taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos garsų; dažniausiai taisyklingai vartoja gramatines žodžių formas, prielinksnius, žodžius derina tarpusavyje.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deklamuoja trumpus eilėraščius arba eilėraščių fragmentus, padedamas pasakoja trumpas pasakas, istorijas, žinomų knygų turinį, pasakojimą palydėdamas gestais ir mimika. • Atsižvelgdamas į bendravimo tikslą ir situaciją, vaikas išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškinasi, diskutuoja; vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius; klausinėja apie tai, ką išgirdo, matė, pajautė, sužinojo, sprendžia problemas; tinkamai pradeda, plėtoja, keičia ir baigia pokalbį; bando komunikuoti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju.
--	---	--

4.4. UGDYMO(SI) SRITIS „TYRINĖJU IR PAŽĪSTU APLINKA“

Ugdymo kontekstai: tyrinėjimo ir gilaus mokymo(si), realių ir virtualių aplinkų, kultūrinių dialogų, kalbų įvairovės, universalaus dizaino mokymui(si), žaismės, kūrybinių dialogų.

Ugdymo(si) metodai: žaidimas, patirtinis realių objektų ir reiškinių tyrinėjimas, eksperimentas, stebėjimas, bandymas, STEM veikla, personalizuotas ugdymas, pokalbis, aptarimas, pasakojimas, diskusija, per kurią reflektuojama vaikų įgyta patirtis, žaidimai su informacinių technologijų priemonėmis, informacinių technologijų priemonių naudojimas informacijos paieškai, projektinė veikla, metodinių rinkinių naudojimas, edukacinės - patyriminės išvykos.

PASIEKIMŲ SRITYS	UGDYMO(SI) GAIRĖS 1-3 M.	UGDYMO(SI) GAIRĖS 4-6 M.
<p>APLINKOS PAŽINIMAS</p> <p>Vertybinė nuostata. Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p> <p>Esminis gebėjimas. Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Veido išraiška, mimika, gestais, garsais vaikas reaguoja į artimiausioje aplinkoje esančius žmones ir daiktus. • Vaikas atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Natūraliai įsitraukdamas į kasdienius, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). • Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus. Atpažįsta rečiau pasitaikančius reiškinius (vaivorykštė, perkūnija). 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas pažįsta gyvenamosios vietovės objektus ir vietas, pastebi jų pasikeitimus. Pasako miesto (kaimo), kuriame gyvena, pavadinimą. Įsitraukia į veiklas, puoselėjančias šeimos ir liaudies tradicijas. Įvardija paros dalis, sieja jas su savo gyvenimo ritmu. • Atpažįsta ir pavadina kelis dažniausiai stebėtus gyvūnus, augalus, grybus, negyvosios gamtos objektus, reiškinius, nusako akivaizdžius jų požymius. Pasako metų laikų pavadinimus, samprotauja, kas būdinga metų laikams. • Vaikas pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas, pasakoja. Samprotauja apie tai, kaip žmonės gyveno, ką dirbo seniau, kokie daiktai buvo naudojami, kaip jie pasikeitė, kaip atrodo dabar. Vartoja savaitės dienų pavadinimus. • Pradeda suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius.
<p>SKAITMENINIS SUMANUMAS</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas stebi išmaniųjų žaislų judėjimą, siekia jų rankomis, klausosi jų skleidžiamų garsų. • Vaikas žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas atliepia, komentuoja įvairiomis formomis pateikiamą informaciją. Vartoja kai kuriuos su technologijų naudojimu susijusius žodžius.

<p>pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.</p> <p>Esminis gebėjimas.. Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.</p>	<p>įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų, naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mokytojo padedamas vaikas naudoja skaitmeninį fotoaparata, pradeda naudoti paprastas programėles piešimui, garsui, vaizdui įrašyti ir paleisti. • Mokytojo prižiūrimas vaikas pasirenka ir naudoja pagal amžių tinkamas interneto svetaines, programėles, kad galėtų atlikti projektines veiklas, kūrybines užduotis. • Supranta pagrindines skaitmeninio turinio saugaus dalinimosi taisykles.
<p>MATEMATINIS MĄSTYMAS</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.</p> <p>Esminis gebėjimas. Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas naudoja kūno kalbą (gestus, mimiką) parodydamas, kad supranta, ką reiškia „yra“ („nėra“), „dar“, „taip“ („ne“). • Stebi įvairius objektus, deda vieną daiktą ant kito. Susidomi, matydamas forma, dydžiu ar spalva išsiskiriantį daiktą. • Vaikas nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai), paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. • Parodo, kuris iš dviejų daiktų yra ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, pilnas – tuščias ir pan. • Tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Atrenka vienodo ilgio, aukščio, pločio, tūrio daiktus. Dažniausiai taiko tiesioginį palyginimą. • Parodo, kurie artimoje aplinkoje esantys daiktai savo forma primena skritulį, kvadratą, rutulį ar kubą. • Kasdienėse veiklose pradeda vartoti žodžius: pirmyn – atgal, kairėn – dešinėn, aukštyn – žemyn. Nupiešia paprastą planą, kuriame atvaizduoja 2–3 matomus daiktus. • Vaikas nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ių ribose. • Palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius, randa žodžių nedideliu jų skirtumui apibūdinti.
<p>TYRINĖJIMAS</p> <p>Vertybinė nuostata. Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.</p> <p>Esminis gebėjimas. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas reaguoja į tai, kas vyksta aplinkui; siekia, ropoja, eina link sudominusių daiktų ar reiškiniu. Dedą į burną, uodžia, stengiasi pamatyti, išgirsti, paliesti, paimti žaislus ir kitus daiktus. • Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas kelia klausimus, spėlioja, padedamas numato tiriamosios veiklos eigą, rezultatus. • Pasako, ką veikė, ką atrado; įvardija, kokias priemones ar medžiagas pasirinko tyrinėjimui. Padedamas pasirenka eksperimentavimui reikalingas priemones ir medžiagas. • Vaikas domisi daiktų ir reiškiniu savybėmis, tyrinėja, kaip auga augalai ir gyvūnai, kaip auga ir keičiasi jis pats; kaip žmonės gyvena seniau ir kaip gyvena dabar; kaip jie gyvena

<p>aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, spalvomis, judesiu, dydžiais, mimika, kiekiais, garsais ir intonacija. • Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką išitraukia į tyrinėjimo veiklas; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatai rodo kitiems. 	<p>kitose šalyse, kuo jie panašūs ir kuo skiriasi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.
<p style="text-align: center;">PROBLEMŲ SPRENDIMAS</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas.</p> <p>Esminis gebėjimas. Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas balsu, mimika, gestais parodo, jei kažkas vyksta ne taip, kaip vaikui buvo įprasta. Pakartoja nepasisėkusį veiksmą, jį keičia, kad pasiektų laukiamą rezultatą. Ieško suaugusiojo ar vyresnio vaiko pagalbos. • Susidūręs su kliūtimi vaikas žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. • Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas pasako, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Nori problemą įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus ar naujai sugalvotus veikimo būdus, pradeda bandymus. Nepasisėkus veiklos nemeta, o pradeda veikti iš naujo arba ją keičia. • Galiausiai vaikas atpažįsta ir natūraliai priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. • Susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį. Pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų, tariasi su kitais, siūlo ir priima pagalbą. Stebi, aptaria ir atsizvelgia į priimtų sprendimų pasekmes.
<p style="text-align: center;">MOKĖJIMAS MOKYTIS</p> <p>Vertybinė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.</p> <p>Esminis gebėjimas. Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, išitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.</p>	<p>Vaikas parodo susidomėjimą aplinka nukreipdamas žvilgsnį, lytėdamas., suklysdamas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veikia reaguodamas į aplinkinių reakcijas. Kartoja spontaniškai pasiektą rezultatą. • Vaikas trumpam išitraukia į sudominusią ar savo sumanytą veiklą. • Pasirenka mėgstamą žaislą, meno kūrinį, stengiasi atlikti patinkančią pasirinktą veiklą. • Atidžiai stebi, bando, aiškinasi, klausinėja, kaip kažkas veikia, vyksta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Paklaustas vaikas pasako, parodo, ką nori veikti, išmokti. • Komentuoja atliekamą veiklą, pasako, ką jau atliko, ką darys toliau. • Imasi iniciatyvos ir atkakliai siekia savo tikslo. Pradeda numatyti ir atsirinkti priemones bei medžiagas, reikalingas veiklai įgyvendinti. • Išitraukia į naują, iššūkio reikalaujančią veiklą, drąsiai kalba apie tai, ką jau moka, ką norėtų sužinoti, ko išmokti. • Numato veiksmų ir priemonių planą tikslui pasiekti. Stebi savo veiklos procesą, jį koreguoja, išbandydamas įvairius veikimo būdus ir kylančias idėjas, kol pasiekia tikslą. • Noriai dalinasi patirtimi apie veiklos procesą ir rezultatai.

4.5. UGDYMO(SI) SRITIS „KURIU IR IŠREIŠKIU“

Ugdymo(si) kontekstai: kūrybinių dialogų kontekstas, realių ir virtualių aplinkų, universalaus dizaino mokymui(si), žaismės, tyrinėjimo ir gilaus mokymo(si).

Ugdymo(si) metodai: žaidimas, dainavimas, kvėpavimo pratimai, garsų tyrinėjimai, muzikavimas kūno perkusija, instrumentais, muzikos klausymas aktyviai dalyvaujant, įvairių stilių muzikos klausymas, vaidmenų kūrimas, improvizacija, parodų, muziejų, spektaklių, koncertų lankymas, vizualinės raiškos priemonių tyrinėjimas, eksperimentavimas su daiktais, medžiagomis, projektinė veikla, personalizuotas ugdymas, dalyvavimas konkursuose, festivaliuose, parodose.

PASIEKIMŲ SRITYS	UGDYMO(SI) GAIRĖS 1-3 M.	UGDYMO(SI) GAIRĖS 4-6 M.
<p style="text-align: center; color: green; margin: 0;">ESTETINIS SUVOKIMAS</p> <p>Vertybinių nuostata. Domisi, gėrįsi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka.</p> <p>Esminis gebėjimas. Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas reaguoja ir trumpam sutelkia dėmesį, kai yra emociškai kalbinamas, kai mato įvairias mimikas, judesius, įvairių spalvų ir formų daiktus, kai girdi muzikos garsus. Judesiais, krykštavimu parodo, kad girdi pažįstamą melodiją, mato pažįstamą žmogų, žaislą, paveikslą. • Vaikas emociškai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų sąskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius. • Skirtingai reaguoja į estetinio patyrimo kontrastus. Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas pasako savo įspūdžius, nuomonę apie išklausytą muziką, matytą šokį, vaidinimą, dailės kūrinius, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius; pastebi ir apibūdina kai kurias jų detales. Reaguoja į kitų nuomonę. • Vaikas įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaismingai stulbinti. • Atpažįsta meno paskirtis ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo asmenine raiška. • Pasakoja apie matytus dailės kūrinius, patirtą muziką, vaidinimą, šokį, jų siužetus, veikėjus, nuotaiką; gamtoje ir žmogaus sukurtoje aplinkoje kilusius vaizdinius. Siūlo, kaip savo aplinkoje ir už mokyklos ribų panaudoti tai, kas jam patinka ir priimtina. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasakydamas vieną kitą argumentą.
<p style="text-align: center; color: green; margin: 0;">MENINĖ RAIŠKA</p> <p>Vertybinių nuostata. Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.</p>	<p>Dailė</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikas emociškai reaguoja, ima, apžiūrinėja ir kitaip tyrinėja jam patrauklius kontrastingus, ryškius objektus, skirtingos faktūros paviršius. • Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. 	<p>Dailė</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikas noriai, drąsiai išbando naujas vizualinės raiškos priemones, medžiagas, jas tyrinėja. Komentuoja savo ar kitų sukurtus grafinius ir erdvinus kūrinius, tai, ką sukūrė, papildo pasakojimu. • Vaikas eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės

<p>Esminis gebėjimas. Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.</p>	<p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikas intuityviai domisi, tyrinėja garsų pasaulį balsu, aplinkoje esančiais daiktais, instrumentais. • Gestais ir čiauškėjimu reaguoja į lopšines, žaidimus su judesiais, ritminius ir melodinius darinius. • Vaikas apžiūrinėja, tyrinėja muzikos instrumentus, aplinkos daiktus, jais išgauna garsus. • Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. <p>Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikas drąsiai tyrinėja erdvę, juda natūraliai ir spontaniškai, reaguoja į suaugusiojo judesius ir bando juos imituoti. Išgirdęs muziką instinktyviai laisvai juda. • Atlieka paprastus ratelius ir dainuojamuosius žaidimus. Natūraliai ir džiaugsmingai šoka ir individualiai, ir drauge su kitais. <p>Teatras</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikas išbando balso, kūno ir mimikos raiškas ir priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams pasirenka pritarimo 	<p>technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. Kuria darbus, pasižyminčius fantastinėmis detalėmis, grafiniais ženklais. Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti.</p> <p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikas aiškiai skiria kalbėjimą nuo dainavimo, tyrinėja savo balso galimybes. Tyrinėja įvairesnius garso išgavimo būdus pasitelkdamas kūno perkusiją, gamtos medžiagas, muzikos instrumentus ir kitus daiktus. • Individualiai ir su kitais dainuoja autorines ir liaudies dainas dažniausiai tiksliai intonuodamas. • Vaikas tyrinėdamas ir išbandydamas garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, lygina, apibūdina, grupuoja garsus. • Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja, įsiklausydamas į savo ir draugų dainavimą. <p>Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikas tyrinėja šokio tempą, ritmą, judesių derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais. • Juda rateliu dešinėn ar kairėn, pirmyn, atgal, įsivaizduojama linija. Improvizuodamas panaudoja atrastus naujus judėjimo būdus. • Vaikas siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius. • Šoka sudėtingesnius autorinius ir liaudies šokius bei ratelius. <p>Teatras</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaidmenų žaidimų metu vaikas tyrinėja pažįstamas socialines situacijas, girdėtų pasakų epizodus, sąmoningai pasirenka patrauklius vaidmenis. Kurdamas vaidmenį
---	--	--

	<p>sulaukusias raiškas.</p>	<p>naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, pradeda kurti dialogą tarp veikėjų.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuria lėlių, šokio, dramos, operos „spektaklius“ kartu su kitais vaikais, drąsiai improvizuoja „bendraudamas“ su jų kuriamais veikėjais.
<p>GEBĖJIMAS ŽAISTI</p> <p>Vertybinių nuostata. Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.</p> <p>Esminis gebėjimas. Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas atsiliepia į artimų suaugusiųjų prisilietimus ir žaidimus, kartoja labiausiai pasisekusius ir pritarimo sulaukusius judesius ir garsus, ima jais žaisti, manipuliuoti. • Vaikas žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku. Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. • Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinių ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas su kitais vaikas stengiasi derinti žaidybinius veiksmus, vartoja kalbą vaidmeniui atlikti, žaidimo eigai aptarti ir nesutarimams spręsti. Drauge su kitais tikslingai kuria žaidimo erdvę, pritaiko vietą, atsirenka žaidimui reikalingas priemones, žaislus. • Mokytojo paskatintas vaikas nesunkiai įsitraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, kuria naratyvinius žaidimų pasaulius. Pats kuria išplėtotus ilgalaikių naratyvinių žaidimų siužetus mėgstamų knygų, filmų ir vaizdo žaidimų pagrindu. • Žaisdamas su kitais vaikas lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus, konstruktyviai sprendžia kylančius nesutarimus. Laikosi taisyklių dalyvaudamas kolektyviniuose sportiniuose, judriuosiuose ir didaktiniuose žaidimuose.
<p>KŪRYBIŠKUMAS</p> <p>Vertybinių nuostata. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.</p> <p>Esminis gebėjimas. Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas pastebi ir smalsiai, gyvai reaguoja į aplinkoje esančius pažįstamus ir naujus vizualius ir garsinius stimulus. • Vaikas pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo. • Perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus, vaizdus, atrasdamas naujus derinius. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus. • Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Veikdamas vaikas pasitelkia vaizduotę. Pastebi, išbando, kaip įvairios medžiagos, priemonės ir daiktai gali būti naudojami skirtingais būdais siekiant kūrybinio rezultato. • Įprastus veikimo būdus papildo naujais netikėtais judesiais, garsais, pasakojimu, grafinais vaizdais, keičia objektų konstrukcijas, paskirtį. • Vaikas domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando įvairias naujas kūrybos priemones, būdus, sritis. • Dalinasi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasakoja apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir įdomu, pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai.

5. VAIKŲ UGDYMO(SI) PAŽANGA, UGDYMO(SI) TĖSTINUMAS

Vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimas

Vaikų pasiekimai ir pažanga Šiaulių lopšelyje-darželyje „Žiogelis“ – vertinami vadovaujantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimo tvarkos aprašu.

Vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimas atliekamas pagal aštuoniolika vaiko pasiekimo sričių, vadovaujantis kiekvienos srities išskirta esmine nuostata ir esminiu gebėjimu bei žingsneliais.

Lopšelyje - darželyje naudojami du būdai vaikų pasiekimams vertinti: kokybinis (individualaus vaiko pasiekimai) ir kiekybinis (įstaigos, amžiaus tarpsnio ir grupės vaikų pasiekimai).

Kokybinis – aprašomasis vertinimas naudojamas individualioms kiekvieno vaiko ugdymo(si) stiprybėms ir sunkumams identifikuoti, ugdymo(si) prioritetams numatyti, informuoti vaiko tėvus (globėjus) apie esamą ugdymo(si) situaciją. Taip pat šis vertinimas padeda identifikuoti savitai besiuogančius ir gabius vaikus, silpnąsias ir stipriąsias ugdymo(si) sritis.

Kiekybinio vertinimo rezultatai fiksuojami skaitine išraiška ir naudojami vertinti bendrą įstaigos, konkrečios grupės ar amžiaus tarpsnio ugdymo(si) kokybę, vaikų daromą pažangą, programos efektyvumą ir kt.

Vaikų pasiekimai ir pažanga vertinami naudojant tris vertinimo tipus: diagnostinį, formuojamąjį ir apibendrinamąjį.

Diagnostinis – atliekamas mokslo metų pradžioje ir tada, kai mokytojas pradeda dirbti su nauja grupe, kai į grupę ateina naujas vaikas, norint pažinti ugdymo(si) poreikius ir numatyti artimiausią ugdymo(si) perspektyvą.

Formuojamasis - apima įvairių ugdymo(si) situacijų, veiklų stebėjimą bei pokalbius su vaikais apie jų savo ugdymo(si) sėkmių ar nesėkmių identifikavimą, vertinimą.

Apibendrinamasis - nustatoma, kiek vaikui pavyko pasiekti įvairiose srityse, ką jis jau žino ir geba, kokią pažangą padarė, priimamas sprendimas dėl tolimesnio ugdymo(si).

Informacija apie vaikų pasiekimus ir pažangą renkama formaliais metodais (pokalbiai, vaikų pasiekimų vertinimo aplankai) ir neformaliais metodais (stebint, analizuojant, aptariant).

Šiaulių lopšelio – darželio „Žiogelis“ ikimokyklinio amžiaus vaikų

ugdymo(si) pasiekimai ir pažanga kaupiami „Vaiko aplanke“. Jį sudaro:

- ✓ „Ikimokyklinio amžiaus vaiko ugdymo(si) pažangos ir pasiekimų vertinimo aprašas“ įstaigos elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“;
- ✓ vaiko pažangos fiksavimas (įrašai elektroniniame dienyne savaitės ugdomosios veiklos plano refleksijoje ir grafoje „Formuojamasi vertinimas“)
- ✓ vaiko darbai (dailės darbeliai, žodinė kūryba, užduotys ir kt.) patvirtinantys vaiko turimą gebėjimą;
- ✓ nuotraukos, filmuota medžiaga skaitmeniniu formatu;
- ✓ tėvų vertinimas;
- ✓ gali būti pridedamas vaiko įsivertinimas.

Vaiko pasiekimus vertina: mokytojai, tėvai, fizinio ugdymo mokytojas, meninio ugdymo mokytojas, plaukimo instruktorius.

Vaiko pažangos vertinime dalyvauja: mokytojai, tėvai ir patys vaikai (nuo 4 metų).

Ugdymo(si) ir elgesio sunkumų patiriančių vaikų pasiekimus ir pažangą nuolat stebi, fiksuoja grupių mokytojai, socialinis pedagogas, logopedas ir konsultuojasi su Vaiko gerovės komisija. Esant reikalui kartu su pagalbos vaikui specialistais, šeima (globėjais) rengiami individualūs ugdymosi planai/programos.

Vaiko pasiekimai vertinami du kartus metuose - vaikui pradėjus lankyti įstaigą (spalis) ir baigiantis mokslo metams (gegužė).

Vaiko pažanga nuolat stebima ir vertinama pedagogų, tėvų. Vaikai nuo 4 metų savo pažangą patys nuolat vertina pagal įstaigos parengtą metodiką.

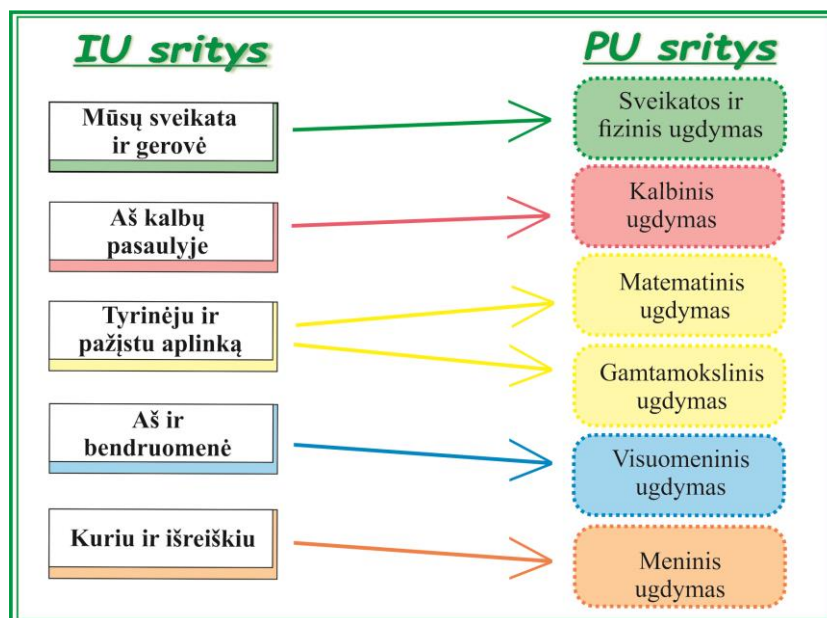
Vaikai, turintys kalbos sutrikimų, vertinami rugsėjo, sausio ir gegužės mėnesiais pagal kalbos vertinimo korteles.

Vaiko individualūs pasiekimai, pažanga aptariami su tėvais individualių pokalbių metu mokslo metų pradžioje ir mokslo metams baigiantis. Informacija apie vaiko individualius pasiekimus neviešinama. Apibendrinti vaikų pasiekimų duomenys aptariami Mokytojų tarybos posėdžiuose. Vaikų su kalbos ir komunikavimo ar kitais ugdymo(si) sunkumais pasiekimai ir pažanga aptariami Vaiko gerovės komisijos posėdžiuose.

Vertinimo rezultatai panaudojami planuojant ugdymo(si) procesą, teikiant pagalbą ir paramą vaikui, šeimai bei siekiant įgyvendinti įstaigos ugdymo(si) tikslus ir uždavinius, tobulinant mokytojo tyrėjo - analitiko kompetenciją.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) dermė bei tęstinumas

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) dermė ir tęstinumas yra labai svarbus vaiko nuosekliam augimui, ugdymui(si) bei pasirengimui mokyklai. Ikimokyklinio ugdymo(si) programa „Augu sveikas“ ir Priešmokyklinio ugdymo(si) bendroji programa yra susietos turiniu, metodais ir tikslais bei remiasi tais pačiais vaiko raidos principais. Ugdymas(is) orientuotas į žaidybines, patirtines veiklas, skatinamas savarankiškumas, kūrybiškumas, bendravimo gebėjimai. Taip pat glaudžiai tarpusavyje ikimokyklinio ugdymo(si) programa „Augu sveikas“ ir Priešmokyklinio ugdymo(si) bendroji programa siejasi ir ryšiu tarp ugdymo(si) sričių (žr. 3 pav.). Ikimokykliniame amžiuje formuojami gebėjimai ir vertybinės nuostatos nuosekliai vėliau yra plėtojamos priešmokyklinio ugdymo grupėje.

3 pav. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) sričių sąsajos ir dermė

LITERATŪRA

1. Geros mokyklos koncepcija. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/46675970a82611e59010bea026bdb259?jfwid=32wf90sn>
2. Ikmokyklinio ugdymo programos gairės. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymas Nr. V-1142, Vilnius.
3. Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.412512>
4. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas. Prieiga internetu: <http://www.sac.smm.lt/images/file/ebiblioteka/Lietuvos%20Respublikos%20svietimo%>
5. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa. Prieiga internetu: <https://smsm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/smm-svietimas/svietimas-priesmokyklinis-ugdymas/priesmokyklinio-ugdymo-programa/>

PRIEDAI

I priedas

IDĖJOS UGDYMO(SI) PROCESO ORGANIZAVIMUI

„MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“

TEMATIKOS / PROBLEMINIAI KLAUSIMAI	PROJEKTAI	ATRADIMAI - STEBĖJIMAI
<p>Mano diena. Ką galime veikti per dieną? Kodėl diena keičia naktį? Kas slepiasi mūsų spintose? Kaip šiandien rengsimės? Kodėl žmonės serga? Kas yra sveikas maistas? Kodėl mes geriame arbatą? Kodėl vanduo toks svarbus? Kur gyvena vitaminai?“ Kaip nukeliauti į dantukų karalystę? Kaip gatvėje ir kelyje būti saugiam? Kokios šviesoforo spalvos? Kur kreiptis ištikus nelaimi? Kaip „susidraugauti“ su žiema? Kodėl turime sportuoti? Ko mus moko olimpinės žaidynės? Aš saugus, kai žinau. Kodėl man draudžiama? Kaip ir kuo aš jaučiu pasaulį? Kaip ir kodėl kaskart jaučiuosi skirtingai? Rytas, vakaras, diena – kokia mano rutina? Kaip aš saugiai į darželį keliauju? Kas prinoko sode, kas užaugo darže? Iš ko virsim sriubą?</p>	<p>Mes vaikučiai - ne murziukai. Pažaiskim parduotuvę. Paragauk ir paskanauk. Sudėkim vaisių ir daržovių kraitelę. Sekam pasaką moliūgui. Mažos mašinėlės man labai patinka. Ir mažoj širdelėj daug gerumo telpa. Mano kojytės, mano greituolytės. Sportuok ir augsi sveikas. Smaližiauju ir ragauju. Prie stalo. Šviesoforas – mano draugas.</p>	<p>Stebiu, ką gali mano kūnas. Stebiu, kuo skiriasi mergaitės ir berniukai. Stebiu ir tyrinėju kelią į darželį. Stebiu eismą gatvėje /šviesaforą/ sankryžą/ kelio ženklus. Stebiu transporto priemones (žemės/ oro/ vandens). Stebiu rudens/žiemos/pavasario/vasaros požymius. Stebiu dangų/ saulę/ debesis/ lietu/ orus. Stebiu, tyrinėju vaisius ir daržoves. Tyrinėju vandenį/ledą/sniegą. Stebiu, kaip daržovės dažo vandenį. Išbandau paspirtuką, dviratuką. Stebiu savo jausmus ir nuotaikas.</p>

Ar būsiu stiprus kaip tėtis? Ko verkė dantukas? Kodėl reikia laikytis numatytos tvarkos ir taisyklių? Kas nutiktų, jei neliktų vandens?		
--	--	--

„AŠ IR BENDRUOMENĖ“

TEMATIKOS / PROBLEMINIAI KLAUSIMAI	PROJEKTAI	ATRADIMAI - STEBĖJIMAI
<p>Kodėl kiekvienas yra svarbus? Kokį darželį/grupę aš lankau? Kas yra tikras ir netikras draugas? Kaip susirasti draugų? Kodėl man negalima? Kodėl svarbu laikytis taisyklių? Kokie yra pojūčiai? Kaip tinkamai išreikšti pyktį? Kurie žodžiai yra „stebuklingi“? Kas gali man padėti? Kaip padėkoti už gerus darbus? Kaip rengiasi kitų kraštų žmonės? Kaip pradžiuginti kitą? Kaip švęsti gimtadienį? Ką „pasakoja“ seni daiktai? Kas aš esu ir kaip aš atrodau? Kas aš esu? Kodėl svarbi mano šeima? Kuo aš esu ypatingas? Kuo mes panašūs ir kuo skiriamės? Kodėl reikia draugų? Kaip reikia elgtis su draugais? Kodėl mano namai yra mieliausi?</p>	<p>Žaidžiu, konstruoju, žaislus tausoju. Esu nepaprastas ir įdomus. Aš ir mano emocijos. Jausmų muzika. Kviečiu pažaisti kartu. Pasakyk „stebuklingą“ žodį. Švenčiame gimtadienį. Mano teisės ir pareigos. Papasakosiu apie save. Žemė- žmonių planeta. Moku padėkoti ir atsiprašyti. Sakau pasauliui –labas! Mano mėgstama veikla. Auginsiu „Gerumo medį“.</p>	<p>Stebiu darželio teritorijoje dirbančius žmones. Stebiu gyvūnų elgesį (kačiukus, šuniukus, paukštėlius). Nueinu į bažnyčią, stebiu, analizuoju aplinką, žmones, jų elgesį. Stebiu žmonių nuotaikas, aprangą. Stebiu žaidžiančius vaikus, jų elgesį, pasakoju ką matau. Matuoju savo pėdų dydį antspauduose ant darželio takelio.</p>

Ar ištiesi pagalbos ranką? Kiek manyje paslapčių? Ką jaučiu? Ar „stebuklingi“ žodžiai gydo? Ar smagu tarp draugų? Kokias šventes mes švenčiame?		
--	--	--

„AŠ KALBŲ PASAULYJE“

TEMATIKOS / PROBLEMINIAI KLAUSIMAI	PROJEKTAI	ATRADIMAI - STEBĖJIMAI
Kaip kalba žmonės? Ką pasakoja daiktai esantys aplink mus? Ką matome per televizorių? Kaip knygelė gimsta? Kur „gyvena“ knygos? Kur slepiasi raidės? Kaip patiems įsirengti biblioteką? Aš ir mano mylima pasaka. Kaip parašyti laišką? Kur gyvena Kalėdų senelis? Kaip sukurti pasaką? Ką „kalba“ medžiai? Kokių ženklų yra aplink mus? Kokia raide prasideda mano vardas? Kas man seka/skaito pasakas? Jeigu knyga taptų filmu? Ką papasakos vieno lagamino istorija (vieno žaislo istorija)? Ką randu kalbų karuselėje? Kas parašyta rudens laiške? Ar keliausim po pasaulį?	Pabiro raidelės. Lauko abėcėlė. Kalba vaikai. Seku, seku pasaką. Aš mažasis aktorius. Keliukime į pasakų karalystę. Pasakų skrynelę pravėrus. Susipažinkime, raidele. Raidžių labirintas. Mano vardo istorija. Pasislėpusios raidės.	Rengiu reportažą apie savo grupę. Interviu su įstaigos darbuotojais. Aplankau biblioteką, knygyną. Kuriu savo grupės biblioteką, kurioje „apgyvendinu“ pasirinktas ir (ar) savo kurtas knygas. Ieškau aplinkoje raidžių, skaičių. Renku gamtinę medžiagą ir dėliuju iš jos raides. Piešiu sniege mėgstamą pasakų personažą. Iš sniego lipdau raides, žodžius. Stebiu, tyrinėju parašytas raides aplinkoje.

„TYRINĖJU IR PAŽĪSTU APLINKĄ“

TEMATIKOS / PROBLEMINIAI KLAUSIMAI	PROJEKTAI	ATRADIMAI - STEBĖJIMAI
<p>Kaip šiandien rengsimės? Kodėl rudenį krenta lapai? Kodėl žiema taip šalta? Kaip atsirado ledas/sniegas? Kur pasislėpė saulė? Kas „gyvena“ danguje? Kokios yra rudens gėrybės? Kas gyvena po kopūsto lapu? Kodėl voveraitė riešutus skaičiavo, o ežiukas obuolius rūšiavo? Iš ko gaminamas maistas? Iš kur atsiranda medus? Ką galiu užsiauginti pats? Kas auga darže, sode? Kas auga darželio kieme? Kas gyvena pievoje? Kaip atsiranda drugeliai? Kas gyvena tvartelyje? Kokius paukščius pažįsti? Kas gyvena Lietuvos miškuose? Kodėl sugriuvo paršelio namelis? Kokia mano šeima? Kur augau, gimiau? Kokiame mieste mes gyvename? Kas mano namai? Kokios yra geometrinės formos? Kas, kodėl ir kaip keičiasi rudenį/pavasari/ vasarą/žiemą gamtoje? Iš kur ir kaip atsiranda voratinkliai?</p>	<p>Žemės, mėnulio ir saulės draugystė. Noriu tyrinėti, žinoti. Einam rudenėlio takeliu. Gyvybė –ten kur vanduo. Sodinu ir auginu. Kas ten skraido, šliaužia ir ropoja? Aš ir mano šeima. Gurgu, gurgu į Kaziuko turgų. Mano žalioji palangė. Žaisdamas pažįstu Lietuvą. Žaidžiu, konstruoju, žaislus tausoju. Mes nulipdėm sniego senį Mažą lesyklėlę padariau. Kas praėjo, prabėgo sniegu? Ar besmegeniui žiemą būna šalta? Kodėl? Linksmi skaičiuoju ir matuoju.</p>	<p>Susipažįstu su bitininko darbu. Tyrinėju visais pojūčiais. Tyrinėju vandens, ledo, sniego savybes, varveklis. Atrandu ir atpažįstu pėdsakus sniege. Stebiu termometrą, oro kaitą. Stebiu augalų augimą, pokyčius skirtingais metų laikais. Stebiu ir saugiai tyrinėju vabalėlius. Skaičiuoju inkilus, stebiu, kas juose gyvena. Išvykstu į netoliese esantį ūkį. Ieškau informacijos internete, naudojuosi IKT. Stebiu pirmuosius rudens, žiemos, pavasario, vasaros požymius. Sutemus lauke stebiu, žaidžiu su prožektorių šviesomis. Stebiu atšvaitus, mašinų šviesas.</p>

<p>Ką pasakoja seni daiktai? Kur gyvena skaičiai ir formos? Kas slepiasi mūsų spintose? Kaip sukurti kosmosą? Kas gyvena danguje? Ką žmonės veikia dieną, naktį? Kuo aš noriu būti užaugęs? Kodėl vanduo toks galingas? Kuo mes keliaujame? Kodėl susprogo pumpurėlis? Kas mažesnis už mane? Kybur vybur tabalai, kur gyvena vabalai?</p>		
--	--	--

„KURIU IR IŠREIŠKIU“

TEMATIKOS / PROBLEMINIAI KLAUSIMAI	PROJEKTAI	ATRADIMAI - STEBĖJIMAI
<p>Ką galima padaryti iš popieriaus? Kaip iš smėlio iškepti pyragą? Kodėl spalvos susimaišė? Kaip padaryti robotą? Kaip nuskristi į kosmosą? Kas gyvena pilyse? Kaip pastatyti sniego pilį? Kur nuriedėjo baltas kamuoliukas? Kaip papuošti eglutę? Kaip sukurti sveikinimą? Kas yra sapnas? Kaip pasigaminti muzikos instrumentą? Kas kaip moka, tas taip šoka. Kodėl susipyko siūlai? Kokius žinai amatus? Kodėl per Velykas dažome kiaušinius?</p>	<p>Kiek darbelių – kiek darbų. Paklauskim vandens lašelio pasakojimo. Mažos eglutės pasakojimas. Matau, liečiu, naudoju ir žaidžiu. Linksmieji spalvų eksperimentai. Švenčiame meškiuko gimtadienį. Mes muzikos kūrėjai. Aš - kūrėjas: tiltai, pilys, pramanai. Rudens spalvų paletė. Pagauk vėją. Spalvų pasaulyje. Kepsim smėlio pyragus Saulės zuikučių lenktynės. Mažieji Čiurlioniukai.</p>	<p>Stebiu rudeninius augalus, medžių lapų spalvas. Tyrinėju spalvas, atspalvius, jų derinius. Ieškau vaivorykštės spalvų supančioje aplinkoje. Stebiu šalčio išpuoštus langus. Eksperimentuoju su sniegu. Stebiu apsniigtus medžius. Kuriu sapnų gaudykles, įgyvendinu savo sumanymus. Išbandau keletą tekstilės kūrimo būdų – varstymas, pynimas. Piešiu ar tapau, naudodamas neįprastas, netradicines medžiagas ir priemones. Eksperimentuoju įvairiais meninės raiškos būdais – daile, muzika, vaidyba, šoku.</p>

<p>Kaip aš gali pradžiuginti savo mamą? Ar draugauja smėlis ir vanduo? Ar norėčiau būti karaliumi/karaliene? Ar aš galiu vairuoti? Kokios šventės man patinka? Lapai groja – ar girdi? Kokios šerkšno spalvos? Kiek spalvų ant mano pirštų mažų?</p>		<p>Kūriu su IKT. Stebiu ir atrandu, į ką panašūs debesys. Žaidžiu lauke su vėjo malūnėliais: „gaudau“ vėją. Tyrinėju, eksperimentuoju su vandeniu: jo kiekio matavimas, pilstymas, spalvinimas dažais, spalvų maišymas. Stebiu, tyrinėju smėlį, jo savybes. Stebiu ir gaudau saulės zuikučius.</p>
---	--	--

JUDRIEJI ŽAIDIMAI LAUKE

ANKSTYVASIS AMŽIUS

„Saulutė – lietutis“

Vedantysis pasako „saulutė“, vaikai bėgioja aikštelėje. Kai pasakoma „lietutis“, visi subėgę prie vedančiojo pritupia. Vedantysis ištiesęs rankas į šalis, imituoja skėtį.

„Paukšteliai į lizdelius“

Aikštelėje kreida nupiešiami 2-3 dideli apskritimai. Tai bus paukštelių lizdeliai. Vedantysis sako, kad lauke šviečia saulutė, o paukšteliai skrenda ieškoti maisto. Vaikai imituoja paukštelių skridimą. Kai pasakoma „lietus!“, paukšteliai turi greitai skristi ir užimti vietas lizdeliuose.

„Pavyk sviedinį“

Vaikai sustoja į vieną liniją. Vedantysis išmeta sviedinius (jų yra tiek, kiek vaikų) į skirtingas puses, toliau nuo vaikų. Pasakius „pavyk sviedinį“ vaikai bėga paskui sviedinius ir surenka juos į krepšį.

„Katė ir paukštis“

Vienas vaikas katė, kiti – paukščiai. Katė gauda, paukščiai stengiasi, kad jų nepagautų. Galima keisti judėjimo būdą, šokinėti suglaustomis kojomis, eiti kaip ančiukai, ropoti keturiomis.

„Saulė ir lietus“

Vaikai pasirenka sau namelius: suoliuką, ant žemės nubrėžtus skritulius, lankus. Kiekvienas vaikas turi namelį. Po signalo „Saulė“ vaikai eina pasivaikščioti, vaikščiodami jie atlieka įvairius judesius (skina gėles, renka uogas, gauda drugelius). Po signalo „Lietus“ slepiasi nameliuose.

„Neužkliudyk“

Ant grindų išdėstoma daug smulkių daiktų: kaladėlių, kėglių, vėliavėlių ir kt. Vaikai stovi viename gale. Po signalo jie turi pereiti arba perbėgti į kitą galą, neužkliudydami daiktų. Daiktus reikia aplenksti, peržengti, peršokti.

„Milžinai ir nykštukai“

Gali žaisti visa grupė. Vaikai išrikiuojami į vieną eilę. Pasakius „Milžinai“ vaikai turi atsistoti, o tarus „Nykštukai“ atsitūpti. Vaikams neteisingai atlikus veiksmą tenka palikti žaidimą. Laimi vaikas ilgiausiai žaidęs ir nė sykį nesuklydęs.

„Katinas eina“

Visi vaikai laisvai laksto ir vaizduoja peles. Prie jų sėlina „katinas“. Sušukus „Katinas eina!“, visi sustingsta tokioje padėtyje, kokioje signalas juos užklupo. Kas sujuda, katinas turi teisę juos sugauti. Sugautas virsta katinu.

„Lėktuvai“

Vaikai atsistoja vorele vienas už kito nugaros, ištiesia rankas į šalis, eina kartodami ketureilį: „Rido rito, rido rito. Kas pralenks lėktuvą šitą?“ Vaikai eina, vingiuoja tarp medžių, krūmų, stengiasi sparnais nekliudyti jų, neužlipti draugui ant kulnų. Sušvilpus vaikai išsiskirsto ir „skraido“ kas sau. Vėl sušvilpus sustoja vorele, vėl eina tarp medžių kartodami ketureilį.

IKIMOKYKLINIS AMŽIUS

„Bite, bite duok medaus“

Variantas 1. Žaidėjai bėgioja aikštelėje. Vienas žaidėjas – bitė – paskiriamas gaudytoju. Jis stengiasi „įgelti“ vaikams (paliesi ranka). Žaidėjai bėgiodami erzina „bitę“: „Bite, bite, duok medaus“. Jei „bitė“ įgelia, žaidėjai pasikeičia vaidmenimis. Laimi tie, kurie liko nesugauti.

Variantas 2. Paliestas žaidėjas turi pritūpti. Jį gali išvaduoti kiti žaidėjai, paliesdami ranka.

„Iš miesto į miestą“

Apibrėžiami žaidimo aikštelės kampai. Tai miestai. Visi žaidėjai paskirstomi į keturias komandas, kurios užima vietas pažymėtuose miestuose. Aikštelės viduryje stovi du gaudytojai. Po signalo žaidėjai nurodyta kryptimi bėga iš vieno miesto į kitą, saugodamiesi, kad jų nepaliestų gaudytojai. Perbėgus iš vieno miesto į kitą, gaudytojai suskaičiuoja sugautus žaidėjus. Žaidimas kartojamas. Skiriami nauji gaudytojai. Laimi žaidėjai, geriausiai atlikę gaudytojų užduotį ir nesugauti.

„Žemė, vanduo, oras“

Žaidėjai sudaro bendrą ratą. Išrenkamas vienas žaidėjas, kuris atsistoja su kamuoliu į rato vidurį. Jis garsiai pasakęs vieną iš šių žodžių – „žemė“, „vanduo“ ar „oras“ meta kamuolį draugui.

Žaidėjas sugaudamas kamuolį turi ištarti tinkamą žodį. (Jei žemė – tai gyvūnas, jei vanduo – tai žuvis, jei oras – tai paukštis.). Suklydęs žaidėjas eina į ratelio vidurį ir žaidimas kartojamas.

„Einam pasivaikščioti“

Vaikai stovi arba sėdi aikštelės pakraštyje. Vedantysis prieina prie vaiko ir kviečia kartu pasivaikščioti. Vaikas atsistoja ir eina paskui vedantįjį. Prieinama prie kito vaiko ir jis taip pat pakviečiamas. Tas atsistoja paskui pirmąjį ir t.t. Po žodžių „namo, namo“ visi bėga į savo vietas.

„Mano linksmas sviedinys“

Vaikai stovi aikštelės pakraštyje. Vedantysis viduryje atlieka pratimus su sviediniu, parodydamas, kaip lengvai jis atšoka, šokinėja atmušus ranka. Po to vedantysis siūlo patiems šokinėti kaip „sviedinukai“. Vedantysis deklamuoja „Mano linksmas kamuoly, kurgi taip toli riedi?“. Baigęs eilėrašį sako „Dabar pavysiu“. Vaikai nustoja šokinėti ir bėga nuo vedančiojo.

„Sveikas gyvas“

Visi sustoja ratu, vienas vaikščioja aplinkui ir suduoda kuriam nors rate stovinčiam į nugarą sakydamas „sveikas gyvas“ ir bėga aplink ratą. Pakviestasis bėga priešingon pusėn, susitikę paduoda vienas kitam ranką ir sako „kaip sekasi?“ Paklausia ir bėga toliau, kuris pirmas atbėga į tuščią vietą, tas atsistoja, o kitas bėga aplink ratą ir kviečia kitą.

„Atsikratyk kamuolio“

Vaikai suskirstomi į dvi komandas. Viena komanda atsistoja vienoje aikštelės pusėje, kita – kitoje. Kiekvienai komandai duodama po 6 kamuoliukus. Davus ženklą, abi komandos stengiasi permesti kamuolius į priešininko pusę. Po minutės žaidimas sustabdomas ir žiūrima, kurioje pusėje mažiau kamuoliukų. Toji komanda gauna tašką. Žaidimas kartojamas.

„Gaudytojai“

Išrenkamas gaudytojas. Rankoje jis laiko spalvotą skarelę. Kiti vaikai išsiskirsto aikštelėje. Davus ženklą, gaudytojas stengiasi pavyti kurį nors žaidėją ir paliesti jį skarele. Paliestasis žaidėjas paima skarelę, pakelia ją aukštyr ir sušukęs „aš gaudytojas!“ vejasi kitus žaidėjus. Žaidimą laimi vaikas, mažiausiai kartų buvęs gaudytoju.

„Lapių lenktynės“

Išrenkamas žaidimo vedėjas. Kiti žaidėjai poromis (atsistoję vienas už kito) sustoja ratu veidu į vidurį. Pirmieji porų žaidėjai, esantys rato vidinėje dalyje – „lapės“. Rato viduryje

padedamas „gaidelis“ (koks nors daiktas, pvz., kamuoliukas, kėglis). Vedėjui davus signalą, lapės apsisuka, išlenda pro užpakalyje stovinčio žaidėjo išskėstas kojas, apibėga aplink, vėl įlenda ir čiumpa „gaidelį“. Laimi žaidėjas, pirmas atlikęs užduotį. Po to porų žaidėjai pasikeičia vietomis.

„Estafetė su balionais“

Žaidėjų skaičius: 10-20. Priemonės: pripūsti balionai ir vėliavėlės kiekvienai komandai. Komandų žaidėjai išsirikiuoja voromis prie starto linijos. Už 10-15 m. prieš komandą padėta vėliavėlė. Pirmieji komandų žaidėjai turi pripūstus balionus. Po signalo, šie žaidėjai, smūgiuodami balionus rankomis, bėga iki vėliavėlės ir grįžta atgal. Palietę komandos draugą, stojasi į voros galą. Kiti žaidėjai užduotį kartoja. Laimi komanda, greičiau ir tiksliau atlikusi užduotį.

„Zuikiai“

Žaidėjų skaičius: 5-20. Vienas žaidėjas – kurtas, kiti – zuikiai. Kurtas gaudo, zuikiai nuo jo bėga. Pagautas tampa nauju kurtu, o buvęs kurtas – zuikiu. Jei žaidėjų daug, gali būti keli kurtai.

Variantas 1. Kurtas gali pagauti tik atskirai stovintį ar bėgantį zuikį. Zuikis, kuriam gresia pavojus būti pagautam, gali būti kito draugo išgelbėtas. Susikabinusių zuikių kurtas liesti negali.

Variantas 2. Ir zuikiai, ir kurtas visą laiką šokinėja ant vienos kojos. Koją galima keisti. Tik sustoti galima ant abiejų kojų. Aikštelės dydį reikia sumažinti.

„Vilkas griovyje“

Aikštelėje nubrėžiamos lygiagrečios dvi linijos, t.y. griovys. Grioviu vaikšto vienas vaikas – vilkas. Visi kiti vaikai – avys – sustoja vienoje griovio pusėje. Davus ženklą, avys turi peršokti griovį ir nubėgti į ganyklą. Vilkas, bėgiodamas griovyje, stengiasi paliesti kuo daugiau avių. Paliestos avys stovi vietoje. Kai visos avys perbėga į ganyklą, duodamas ženklas avims grįžti namo.

„Gelbėk!“

Vaikai laisvai bėgioja po aikštelę. Vienas vaikas – vilkas, o kitas – kiškis. Kiškis turi lazdelę. Vilkas gaudo kiškį. Kai kiškiui gresia pavojus, jis sušunka „Gelbėkit!“ ir perduoda lazdelę kitam vaikui. Šis tampa kiškiu, ir vilkas jau turi gaudyti kitą kiškį. Pastabos: jeigu vilkas nepagauna kiškio, vilką reikia pakeisti, jeigu kiškis išmeta lazdelę, jis laikomas pagautu.

„Gaisrininkai“

Nubrėžiami 3-4 kvadratai – gaisrininkų mašinos. Į tiek pat grupių suskirstomi ir vaikai – gaisrininkai. Kiekviena grupė atsideda į savo mašiną. Pasakius „Poilsis“, visi gaisrininkai laisvai

vaikšto ir atlieka įvairius judesius. Sušukus „Gaisras!“, visi kuo greičiau bėga į savo mašinas. Laimi komanda greičiausiai atbėgusi į savo mašiną.

„Pelės sandėlyje“

Vaikai - „pelės“ tupi urveliuose. Kitame gale 40-50 cm. aukštyje virvute atitveriamas „sandėlis“ Šone tupi „katinas“. „Katinui“ užmigus „pelės“ bėga žaisti į „sandėlį“ pralenda pro virvutę „griausia maistą“. Staiga pabunda „katinas“ sukniaukia ir bėga gaudyti „pelių“. Pelės sprunka iš sandėlio. Žaidimas kartojamas keičiant „katinus“.

„Rask porą“

Vaikai sustoja į du ratus. Išoriniame rate vienu vaiku turi būti daugiau – jis neturės poros. Sušukus „Bėk“ išoriniame rate stovintys vaikai bėga ratu, o vidurinis ratas stovi vietoje. Sušukus „Stok“ kiekvienas stengiasi sustoti prie kurio nors viduriniojo rato vaiko ir sudaryti porą. Vaikas be poros lieka išoriniame rate. Pažaidus, keičiami „ratai“ vietomis ir taip pasikeičia vaikai.

„Upeliukas“

Pusė vaikų – „akmenukai“ – eina ratu susikibę rankomis. Kita pusė vaikų, „žuvytės“ – vaikšto ratelio viduryje arba už jo. Visi kartu dainuoja: „Upeliukas plaukia plaukia, o žuvytės šaukia šaukia“. Po šių žodžių „akmenukai“ pakelia rankas aukštyn, o žuvytės bėgioja – nardo tarp jų. „Akmenukai“ tęsia dainą: „Eikš panardyk tarp žolių, akmenukų didelių“ Po to „žuvytės“ tampa „akmenukais“, o „akmenukai“ – „žuvytėmis“.

„Daržovės“

Visi dalyviai daržovės: morkos, ropės, kopūstai ir kt. Vedantysis sako „Ropė“, ropė atsistoja apibėga visus ir sugrįžta į savo vietą. Tą patį daro ir kitos daržovės. Pasakius „Visos daržovės“, visi atsistoja ir bėga vorele aplink. Po signalo „Daržovės į vietą“ visi vaikai sugrįžta į savo vietą.

„Vištų gaudymas“

Visi vaikai užsiriša akis, išskyrus vieną, kuris rankoje laiko skambutį ir skambina juo bėgiodamas vis kiton vieton, kuris jį sugauna, tas ima skambutį, o sugautajam užriša akis.

„Lapių uodegų gaudymas“

Skaičiuote išrenkamas gaudytojas. Kiti žaidėjai pasiima po virvelę ir užsikiša jos kraštą už kelnių gumos nugaros pusėje. Prasideda gaudymas. Gaudytojas turi bėgdamas traukyti žaidėjų

„uodegas“. Žaidėjas, praradęs savo „uodegą“, iškrenta iš žaidimo arba padeda gaudyti kitus žaidėjus. Laimi vienas arba keli žaidėjai, likę su „uodega“.

„Gužučiai“

Ratu į žemę įbesti vytelių – viena mažiau nei yra žaidėjų, maždaug kas 2-3 žingsnius viena nuo kitos. „Gužučiai“ atsistoja prie vytelių ir įsitveria. Vienas „gužutis“ stojasi į rato vidurį ir „gužučiams“ keičiantis vietomis, stengiasi užimti kurio nors „lizdą“. Netekęs vietos „gužutis“ eina į vidurį.

„Amatininkai“

Vedantysis sako : „Kas nori būti stalius?“ ir išskaičiuoja, kas bus. Paskui išskaičiuoja kas bus vairuotojas, artojas, lakūnas ir t.t. Tada vedėjui davus ženklą, visi paeiliui „dirba“ savo darbą. Geriausiai profesiją pavaizdavusį galima apdovanoti. Galima žaisti visiems vaizduojant vieną profesiją pvz., būti šokėjais, sportininkais, ir pan.

„Šviesoforas“

Vaikai sustoti gali įvairiai: į eilę, ratu ar puslankiu. Vedančiajam pakėlus raudoną vėliavėlę, visi stovi vietoje, geltoną – stovi ant vienos kojos, žalią – žygiuoja vietoje. Susimaišiusiems gali būti skiriami „baudos taškai“ (prisegami skalbinių segtukai). Tie kas nepadarė nei vienos klaidos – gali gauti prizą.

„Meškerė“

Vaikai sustoja ratu ištiestų rankų atstumu vienas nuo kito. Vienas stovi rato centre . Jis turi virvutę, prie kurios vieno galo pririštas smėlio maišelis. Tai „meškerė“. Vedantysis suka „meškerę“ pro vaikų kojas taip, kad smėlio maišelis šliaužtų žeme. Vaikai atidžiai seka „meškerę“ stengdamiesi peršokti per ją. Pralaimi tie- kuriuos „meškerė“ užkliudo.

„Stotelė“

Vaikai sustoja į vorą ir atsimena savo vietą. Auklėtoja davus signalą, vaikai išsilaksto. Pasakius „Stotelė“, vaikai greitai turi sustoti į savo vietas.

„Gaudyk“

Vaikai sustoja toliau vienas nuo kito rateliu. Meta vienas kitam kamuolį, kuris nepagauna kamuolio turi paimti, o kiti tuo metu bėga tolyn. Kai paima kamuolį vaikas pasako „Stop“. Visi sustingsta. Žaidėjas turi pataikyti į bet kurį sustingusį vaiką

„Sviedinys puode“

Ant žemės pastatyti puodą. Žaidėjai, atsistoję nuo jo už keleto žingsnių, paeiliui sviedžia kamuolį, stengdamiesi jį įmesti. Iš pradžių stovima arčiau, o paskui nuo puodo tolstama. Kuris pirmas pataiko į puodą 5 kartus iš vis tolesnio atstumo, tas ir laimi.

„Žuvys ir tinklas“

Gali žaisti visa grupė. Išsiskaičiavus vienas vaikas pradeda gaudyti kitus vaikus. Sugautas vaikas prisijungia. Taip pasidaro tinklas, kuris didėja su kiekvienu sugautu vaiku. Paskutinis, likęs nesugautas laimi ir tampa „tinklu“.

„Kiek ir ko“

Išsiskaičiavus vienas vaikas tampa vedančiuoju. Kiti vaikai klausia pvz. „Jonai, Jonai, kiek ir ko?“ Jonas sugalvoja gyvūną (pvz. kiškį) ir sako: „Tris kiškius“. Vaikai šoka link Jono tris kartus. Vaikas, kuris pasiekia pirmas vedantįjį laimi ir tampa vedančiuoju. Vedantysis stebi, kad visi kuo tiksliau pamėgdžiotų gyvūno eiseną. Kas nežino, kaip juda įvardintas gyvūnas, stovi vietoje.

FIZINIO AKTYVUMO PRATYBŲ METINIS PLANAS

ANKSTYVASIS AMŽIUS

Data		Pagrindinių judesių lavinimas
RUDUO		
RUGSĖJIS	<u>I savaitė</u>	Apsilankymas ankstyvojo amžiaus grupėse. Susipažinimas su vaikais. Sveikatos pažymų analizė.
	<u>II savaitė</u>	Vaikai apsilanko sporto salėje, apžiūri sportinį inventorių. Laisvai bėgioja, laipioja.
	<u>III savaitė</u>	Bėgioja išsisklaidžius visoje salės erdvėje. Mėto kamuolius sau patogiu būdu, juos renka ir meta į pintinę.
	<u>IV savaitė</u>	Einant įveikia nesudėtingas kliūtis sau patogiu būdu. Ropoja remiantis plaštakomis ir keliais, plaštakomis ir pėdomis.
SPALIS	<u>I savaitė</u>	Eina nuo vieno salės galo iki kito, atlieka užduotis rankomis, kojomis. Vaikšto minkštais sportiniais takeliais, įveikia nedideles kliūtis padėtas iš eilės.
	<u>II savaitė</u>	Eina didelėje ir ribotoje erdvėje. Ridena ir vejasi kamuolį.
	<u>III savaitė</u>	Bėga pasistiebus, tiesiomis kojomis. Pašoka aukšty, atsispiria abiem kojom. Šokinėja ant batuto su suaugusiojo pagalba.
	<u>IV savaitė</u>	Skambant muzikai ritmiškai barškina, stuksena koku nors daiktu. Žaidžia muzikinius žaidimus.
LAPKRITIS	<u>I savaitė</u>	Bėga pagal auklėtojos duotą signalą. Kaitalioja ėjimą su bėgimu. Meta kamuolį ir jį vejasi. Bando gaudyti metamą kamuolį.
	<u>II savaitė</u>	Išlaiko pusiausvyrą einant sumažintu atramos plotu. Pastovi ant vienos kojos (3-4 s.). Nušoka nuo (10-15 cm) paaukštinimo.
	<u>III savaitė</u>	Eina salės pakraščiais pagal orientyrus. Eina stumdamas ar tempdamas daiktą. Lipa kopėtėlėmis paguldytomis ant žemės.
	<u>IV savaitė</u>	Eina ratu susikibus rankomis. Skambant muzikai ritmiškai trepsi, tūpčioja, ploja. Žaidžia muzikinius žaidimus.
ŽIEMA		
GRUODIS	<u>I savaitė</u>	Eina pristatomu žingsneliu (virve, lanku, lazda). Šokinėja abiem kojom nurodyta kryptimi.
	<u>II savaitė</u>	Keičia ėjimą su bėgimu. Pralenda pro kliūtis keturpėsčia, šliaužiant. Peršoka nedideles kliūtis (padėtas iš eilės).
	<u>III savaitė</u>	Eina atliekant užduotis rankomis. Meta ir gauda kamuolį abiem rankomis, jį paveja.
	<u>IV savaitė</u>	Žaidimų savaitė (Kalėdos).
SAUSIS	<u>I savaitė</u>	Žaidimų savaitė (Atostogų savaitė).
	<u>II savaitė</u>	Eina nurodytu žingsneliu, laikosi atstumo einant. Nušoka į nurodytą vietą. Žaidžia žaidimus su šuolių judesiais.
	<u>III savaitė</u>	Bėga pasistiebus, nurodyta kryptimi. Pralenda pro lenktą tiltelį šliaužiant.
	<u>IV savaitė</u>	Improvizuoja pagal atliekamą dainelę, atlieka imitacinius judesius.
VASARIS	<u>I savaitė</u>	Vaikščiojant derina rankų ir kojų judesius. Lipa vertikaliomis kopėtėlėmis pristatomu žingsniu (2-4 skersinius).
	<u>II savaitė</u>	Juda šonu, ratu, atbulomis. Vaikščioja minkštais sportiniais takeliais, įveikia kliūtis padėtas iš eilės. Ridena kamuolį vienas kitam (1.5 m.) atstumu.
	<u>III savaitė</u>	Išlaiko pusiausvyrą einant sumažintu atramos plotu.

		Atsispiria nuo žemės ir pašoka abiem kojomis, stengiasi nušokti pritūpus.
	<u>IV savaitė</u>	Laisvai bėgioja visoje salės erdvėje, randa savo vietą. Mėgdžioja, imituoja žaidinimų, gyvūnų, augalų judesius.
PAVASARIS		
KOVAS	<u>I savaitė</u>	Atlieka pratimus plokščiapėdystės profilaktikai. Apeina, peržengia kliūtis. Lipa vertikalia gimnastikos sienele pristatomu žingsniu.
	<u>II savaitė</u>	Bėga atliekant užduotis kojomis. Pratimai kojų plokščiapėdystės profilaktikai. Peršoka dvi iš eilės esančias neaukštas kliūtis (sau patogiu būdu).
	<u>III savaitė</u>	Atlieka pusiausvyros pratimus vietoje. Ropoja minkštais sportiniais takeliais. Šokinėja iš lanko į lanką (sau patogiu būdu).
	<u>IV savaitė</u>	Šoka sukdamasis rateliu. Atlieka pratimus pagal muziką. Sustoja į vorą (traukinuką), ratą.
BALANDIS	<u>I savaitė</u>	Eina ritmingai, laisvai mojuojant rankomis. Nušoka nuo (10-15cm) paaukštinimo ant čiužinio.
	<u>II savaitė</u>	Keičia ėjimą su bėgimu, atlieka užduotis rankomis ir kojomis. Kūno judesiais vaizduoja įvairius darbus.
	<u>III savaitė</u>	Bėga ratu. Meta kamuolį į grindis abiem rankom ir stengiasi sugauti. Meta mažus kamuoliukus į horizontalų taikinį.
	<u>IV savaitė</u>	Išreikia emocijas laisvai improvizuojant muzikinį kurinį. Šoka spontaniškai kurdamas dviejų-trijų judesių (eina, pritūpia, pasisuka ir pan.) seką.
GEGUŽĖ	<u>I savaitė</u>	Bėga išsisklaidžius vorele. Bando bėgti keisdamas greitį ir kryptį. Šliaužia pro įvairių aukščių kliūtis.
	<u>II savaitė</u>	Eina ant priekinės pėdos dalies, kulnų ant išorinės pėdos dalies. Spirti kamuolį nurodyta kryptimi.
	<u>III savaitė</u>	Šokinėja vietoje ir judant į priekį atsispiriant abiem kojom. Nušoka nuo paaukštinimo (10-15 cm).
	<u>IV savaitė</u>	Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmis vaizduoja siužeto elementus, reiškia savaime kilusias emocijas.

IKIMOKYKLINIS AMŽIUS

Data	Pagrindinių judesių lavinimas	
RUDUO		
RUGSĖJIS	<u>I savaitė</u>	Atlieka rikiuotės ir tvarkos pratimus. Eina ir bėga tiesia linija, vorele vienas paskui kitą. Atlieka pusiausvyros pratimus vietoje, judesyje. Atlieka bendruosius pratimus su gimnastikos kamuoliais.
	<u>II savaitė</u>	Bėgimą kaitalioja su ėjimu, išsisklaidžius randa savo vietą. Atlieka pratimus viso kūno raumenims iš įvairių padėčių. Pralenda ropojant, pritūpus veidu nurodyta kryptimi.
	<u>III savaitė</u>	Atlieka rikiuotės pratimus, žino kaimynus iš dešinės ir kairės. Einant ir bėgant reaguoja į garsinį ir vaizdinį signalą. Atlieka bendrojo lavinimo pratimus su kamuoliu. Meta kamuolį vienas kitam ir gauda.
	<u>IV savaitė</u>	Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso, augalų vegetacijos, gyvūnų) šokamuosius žaidimus. Šoka trijų-keturių natūralių judesių (bėga, sukasi, pritūpia, pašoka ir pan.) šokius.
SPALIS	<u>I savaitė</u>	Eina ir bėga voroje, sustoja pagal signalą, bėgant keičia kryptį. Atlieka pratimus kojų raumenims stiprinti. Žaidimai su kamuoliu, kamuolio spyrimas. Taiko futboliuko žaidimo elementus.
	<u>II savaitė</u>	Bėgant atliekant užduotis. Atlieka bendruosius pratimus su įrankiais. Perlipa,

		lenda, šliaužia pro kliūtis. Meta smėlio maišelį į tolį.
	<u>III savaitė</u>	Bėga įveikiant kliūtis. Atlieka pratimus rankų ir pečių lanko raumenų jėgai lavinti. Žaidžia žaidimus su kamuoliu vikrumui lavinti. Taiko trikrepsio žaidimo elementus.
	<u>IV savaitė</u>	Šoka sukamuosius ratelius. Šokdamas spontaniškai kuria trijų-keturių natūralių judesių seką.
LAPKRITIS	<u>I savaitė</u>	Eina ir bėga įvairios formos rikiuotėje, pagal orientyrus, peršoka per įvairias kliūtis (sau patogiu būdu). Atlieka greitumo lavinimo pratimus. Laipioja horizontalioje plokštumoje. Lipa nuožulniomis kopėčiomis, šliaužia.
	<u>II savaitė</u>	Bėga lenktyniaujant, darant posūkius. Atlieka pratimus porose jėgos lavinimui bei liemens raumenynui stiprinti. Nušoka atsispiriant abiem kojomis. Šokinėja abiem kojom judant pirmyn. Pašoka siekiant pakabinto daikto.
	<u>III savaitė</u>	Eina įvairiais būdais, kryptimis, skirtingu tempu. Atlieka bendrojo lavinimo pratimus su kamuoliu. Meta kamuolį su atšokimu į žemę. Varo ir spiria kamuolį.
	<u>IV savaitė</u>	Laisvai improvizacija pagal muzikinį kūrinį. Šoka sukamuosius ratelius taikant natūralius bėgimo, sukimosi, pašokimo žingsnelius.
ŽIEMA		
GRUODIS	<u>I savaitė</u>	Einant ir bėgant išlaiko atstumą, atlieka pagrindinius judesius kojomis. Atlieka bendruosius pratimus nugaros raumenims stiprinti su gimnastikos kamuoliais. Ropoja keturpėsčia, įveikia kliūtis persiritimo būdu.
	<u>II savaitė</u>	Bėga 1-1,5 min. vidutinišku tempu be sustojimo. Geba keisti tempą, daryti posūkius, išsisklaidyti ir vėl išsirikiuoti. Atlieka pratimus iš įvairių pradinių padėčių su pasirinktu inventoriumi. Lipa gimnastikos sienele (sau patogiu būdu)
	<u>III savaitė</u>	Šoka sukamuosius ratelius, paprastų (paprastasis, aukštas paprastasis, šaudyklės ir pan.) žingsnių ratelius.
	<u>IV savaitė</u>	Žaidimų savaitė (Kalėdos).
SAUSIS	<u>I savaitė</u>	Žaidimų savaitė (Atostogų savaitė).
	<u>II savaitė</u>	Atlieka rikiuotės ir tvarkos pratimus. Eina ir bėga įvairios formos rikiuotėje, derinant rankų ir kojų judesius. Atlieka bendruosius lavinimo pratimus su gimnastikos lankais (55-65 cm). Laipioja vertikaloje, nuožulnioje plokštumoje.
	<u>III savaitė</u>	Eina įveikiant kliūtis: lipa, lenda, šliaužia, persirita. Peršoka kliūtis atsispiriant abiem kojom. Atlieka bendrojo lavinimo pratimus su kamuoliais. Meta ir gauda kamuolį su/be atšokimo į žemę.
	<u>IV savaitė</u>	Šoka sukamuosius ratelius poroje, taiko paprastuosius (paprastasis, aukštas paprastasis, šaudyklės ir pan.) žingsnelius.
VASARIS	<u>I savaitė</u>	Bėga įvairiomis kryptimis, keičia tempą (su parašiotu). Sustoja į eilę, vorą nuo didžiausio, nuo mažiausio. Atlieka tempimo pratimus. Pašoka atsispiriant abiem kojomis. Nušoka nuo 15-20 cm paaukštinimo.
	<u>II savaitė</u>	Eina ir bėga atliekant pratimus kojomis, derinat su rankų judesiais. Juda atbulomis, šonu. Atlieka kojų raumenynui stiprinti skirtus pratimus. Atlieka šuolį į aukštį iš vietos. Šokinėja per ilgą šokdynę.
	<u>III savaitė</u>	Bėgioja vingiais, greitėdamas, lėtėdamas, lenktyniaudamas. Atlieka vikrumo, koordinacijos ir pusiausvyros lavinimo pratimus (su pasirinktu inventoriumi). Meta nedidelį kamuoliuką į horizontalų ir vertikalų taikinį (sau patogiu būdu).
	<u>IV savaitė</u>	Šoka sukamuosius ratelius (poroje) atliekant paprastuosius žingsnelius.
PAVASARIS		
KOVAS	<u>I savaitė</u>	Atlieka rikiuotės ir tvarkos pratimus. Eina ir bėga atlikdamas pratimus pagal muziką. Atlieka pratimus kojų raumenų jėgai lavinti. Šoka į aukštį įsibėgėjęs.
	<u>II savaitė</u>	Atlieka pratimus plokščiapėdystės profilaktikai. Atlieka bendruosius pratimus

		su gimnastikos lazdomis. Pralenda: priekiu, šonu, pasilenkus, pritūpus.
	<u>III savaitė</u>	Persirikiuoja (iš eilės į vorą, į ratą). Eina įveikdamas kliūtis. Eina suoleliu įkalnėn, nuokalnėn. Atlieka pratimus rankų ir pečių lanko raumenų jėgai lavinti. Meta, permeta, atmuša kamuolį. Taiko trikrepsio žaidimo elementus.
	<u>IV savaitė</u>	Šoka sukamuosius ratelius (poroje) atliekant paprastuosius žingsnelius. Improvizuoja, kuria nesudėtingų judesių seką.
BALANDIS	<u>I savaitė</u>	Einant ir bėgant reaguoja į garsinį signalą. Atlieka rytinės mankštos pratimus. Atlieka koordinacijos ir pusiausvyros lavinimo pratimus (eina tiesiai pakaitiniu ir šoniniu žingsniu). Žaidžia žaidimus – estafetes.
	<u>II savaitė</u>	Eina gimnastikos suoliuku pakaitiniu, pristatomu žingsniu, pernešant daiktus, darant posūkius. Atlieka bendrojo lavinimo pratimus visiems kūno raumenims lavinti. Šoka į gilumą nuo paaukštinimo. Žaidžia siužetinius žaidimus.
	<u>III savaitė</u>	Juda poroje. Atlieka pratimus vikrumui lavinti, bėga lenktyniaujant. Atlieka pratimus poroje. Šoka per trumpą šokdynę.
	<u>IV savaitė</u>	Juda pagal muziką. Laisvai judesiais išreiškia muzikos nuotaiką. Kuria penkių-šešių judesių seką išreiškdamas aplinkos vaizdus (gamtos reiškinius, gyvūnus).
GEGUŽĖ	<u>I savaitė</u>	Eina peršokant neaukštas kliūtis, darant posūkius, juda vingiais, gyvatėle. Atlieka pratimus vikrumui lavinti. Varo ir mēto kamuolį (vienas kitam, su pašokimu nuo žemės, į krepšį).
	<u>II savaitė</u>	Bėga derinant du ar daugiau judesių (bėga ir varosi kamuolį). Atlieka bendrojo lavinimo pratimus su pasirinktu inventoriumi. Meta smėlio maišelį į tolį (abiem rankomis).
	<u>III savaitė</u>	Einant išlaiko saugų atstumą, keičia greitį, staigiai sustoja, greitai pajuda iš vietos. Atlieka kvėpavimo gimnastikos pratimus. Šokinėjant derina skirtingus rankų ir kojų judesius (šoka per šokdynę, žaidžia „klases“).
	<u>IV savaitė</u>	Bėgioja lenktyniaujant 30-40-50 metrų (lauke). Šokinėja ant vienos kojos judant pirmyn. Atlieka šuolį į tolį iš vietos. Derina rankų ir kojų judesius lipant kopėtėlėmis. Laipioja lauko įrenginiais.